



Dirshu
דרשו' ד' ועזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה



לקראת שבוע מלכתא



dirshu@dirshu.co.il | לקבלת הגליון למייל:

סיפורים ופנינים מרתקים

גליון מס' 540

פנינים לפרשת דברים פ"ו

פעם לא הגיעו מספר בחורים לשיעור והיה בדבר רפיון גדול. היטב חרה הדבר לרבנו. הוא תיאר לעצמו שלארוחת הצהריים הם כן יגיעו. מה עשה? בא מלוא קומתו אל חדר האוכל של הישיבה, נכנס לתוכו ואיש כברכתו בירך אותם: "בתיאבון, בתיאבון"... בהמשך מצא לנכון להסביר

זהירותו המופלגת ותוכחתו הנעימה של מרן רבינו חכם יהודה מועלם זצ"ל, על ענייני שמירת הזמנים בישיבת 'פורת יוסף' ובכל סדרי היום



לשם כך נאלץ ללכת ברגל עד למחנה יהודה, שם עלה על אוטובוס לתלפיות.

"אלה הדברים" (דברים א', א')

מספרים תלמידיו של מרן הגאון רבי יהודה מועלם זצ"ל, מראשי ישיבת 'פורת יוסף', שהיה מגיע תמיד בזמן לישיבה. לפעמים היה מגיע כמה דקות מוקדם יותר, ואז לא נכנס מיד לחדר השיעורים, כי אם יראו אותו התלמידים בהיכנסם, יחשבו שאיחרו, ויצטערו. בדומה לכך סיפר תלמיד, שגם כאשר כבר נכנס לחדר השיעורים, לא היה מתיישב בכיסאו עד הזמן, והסביר: שלא יטעו הבחורים לחשוב שאיחרו, ומשום כך יתביישו להיכנס לשיעור כשהרב כבר בפנים. בתקופה שהייתה אמו של רבנו, חולה, היה מטפל בה במסירות, ומשום כך איחר לפעמים לשיעור. כאשר עברה לבית אבות בתלפיות, הקפיד לבקרה כל יום לפני השיעור ואחרי השיעור!

הסטירה שהצילה

סטירת לחי אדירה, שהדהדה מקצה האולם ועד קצהו, הכריעה את הגורל. על המאבק העיקש על צבינו החרדי של מושב תפרח

< עמ' 13 >

החיישן הקטן

רכב שלם שבת ולא זו ממקומו - בגלל שבב זעיר שנזרק לפח, ומה לזה ולבניין בית המקדש שכולנו מצפים לו?

< עמ' 18 >

בלי סוודר?

איך הציל ראש הישיבה בחור, בלי מילת מוסר אחת אחרי שיצא בריש גלי נגד כל מה שהישיבה מחנכת אליו?

< עמ' 19 >

"זה לא הוא!"

כל הבית נערך בהתרגשות לקבל את פני האורח הנכבד, ובעל הישמח משה' התעלף, כשגילה שמדובר בחתנו

< עמ' 16 >

סנדקאות בתנאי

הכל רצים אחר סנדקאות, חפצים הם להיות כמזבח שמקטירים עליו קטורת. ובל נשכח את ההבטחה לעשירות... יודעי חן חומדים מצווה נדירה ויקרה זו לרוב מעלתה, וחכמים מתאווים להתעשר בזכותה בפריה ורביה בתורה.

רבנו, כמו כולם, נענה בשמחה להזמנות תלמידיו ומקורביו לשמש סנדק לבניהם, כמובן לאחר שכיבדו את הוריהם בסנדקאות, אבל תנאי אחד הציב: לא על חשבון השיעור בישיבה! גם כאשר הפצירו בו ושכנעו אותו בנימוקים שונים - הוא באחת: לא על חשבון השיעור! היה זה מחשיבות הנחלת התורה לתלמידים - שהיא מעל הכל! אבל לא זו בלבד: סדר ואחריות חייבים להיות, ואם כעת זהו הזמן הקבוע לשיעור - אין משנים.

לא רק על זמן השיעור בישיבה הקפיד, גם על זמני שיעוריו לבעלי בתים שמר מכל משמר. כך, למשל, לשמחות בערבים היה יוצא רק לאחר שיעורו הקבוע בבית הכנסת "שמש צדקה".

סיפר ראש הישיבה הגאון רבי משה צדקה: "רבנו נתייחד בהקפדתו על הזמנים ועל סדרי הישיבה בכל המצבים. ראו עליו מסירות מיוחדת לתלמידים. תמיד היה נשאר לתפילת מנחה בישיבה יחד עם התלמידים אפילו כשהיו לו סידורים דחופים, ותמיד היה נשאר כמה דקות אחרי תפילת מנחה. ברור היה שלא עשה זאת כדי לצאת ידי חובה, אלא הראה אחריות ודוגמא אישית כמה מייקר הוא את סדרי הישיבה".

אף לאמירת התהילים בצוותא עם התלמידים בכל ערב ראש חודש התייחס רבנו כמו אל אחד מסדרי הישיבה. מעולם לא חסר ואף פעם לא איחר, ללא התחמקויות או תירוצים. דבר זה השריש אצל תלמידיו הצעירים את חשיבות העמידה בסדרים בכלל, ובסדרי הישיבה בפרט. הם ראו מול עיניהם דוגמא חיה למתמיד וגדול בתורה, העושה כל דבר בזמנו.

זה שפינה זמן להתמדה

לא רק סדרי הישיבה היו חשובים בעיניו, אלא כל היום היה מתוכנן ומחושב. כבר מאז היותו בחור צעיר סיגל לעצמו הנהגה זו. התכונן והסדר יחד עם אהבת התורה והרצון להתמיד גרמו לו לניצול מלא של שעות היממה, כך הגיע לשמונה עשרה שעות לימוד תורה בכל יום חול! אפילו בשבת הקדיש שבע שעות רצופות ללימוד! בהכירו בערך הזמן, היה משתדל ומחנך גם את תלמידיו להקפדה על הזמנים. קיים בהם מצוות "הוכח תוכיח" ו"זרוק מרה בתלמידים", אך הכל מתוך שמירה על כבודם, כמליצה הידועה: "בשפה ברורה" ו"בנעימה"...

בחור אחד עלה על יצועו בשעה מאוחרת, ובשיעור שלמחרת היה עייף וראשו צנח בלאות פעם אחר פעם. גער בו רבנו

למרות השתדלותו נאלץ לפעמים לאחר. ביום כזה נזהר רבנו שלא להעיר לתלמידים על איחורים. כששאלו אותו על כך, ענה בפשטות: "איך אני יכול להעיר על איחורים בעוד אני מאחר?" והיו כולם מתפללים על תשובתו: הרי הוא אנוס, ומדוע לא יעיר למזידים? אין זאת כי אם נקיות הנפש...

זקן מבוסס בשלג...

בוקר לבן וצח מתמיד האיר על ירושלים, עיר הקודש. שקט ברחובות. ההמולה הרגילה אינה נשמעת, רק קול מצהלות הילדים המשתובבים בשלג ואימותיהם המסורות הקוראות להם לשוב הביתה. והנה בקצה הרחוב נראה זקן כפוף, עטוף מפני הצינה, והוא מדדה ומבוסס בשלג. זהו רבנו ולא אחר. הוא צועד לישיבה! שם מחכים לו תלמידים מקשיבים - מבקשים, החפצים לשמוע ולעסוק בדברי תורה. גם היום, דווקא היום! יש מחכמי הישיבה הגרים במרחק גדול מן הישיבה והם אנוסים מלהגיע, אולם הוא יכול. אמנם בקושי גדול, אבל הוא בא.

כבר המליצו על רבנו שקיים בעצמו "בבית אלקים נהלך ברג"ש" - ראשי תיבות: ברד רוח גשם שלג. בכל המצבים לא נמנע מלבוא אל בית ה'.

מן העניין לציין כאן את דברי הירושלמי במסכת מגילה (יב): מעשה ביום סגריר שלא נכנסו חכמים לבית הוועד, ולא להתינוקות שנכנסו עשו החכמים סימן ליכרם, כי ידעו שעתידים לגדולות, ואכן, עמדו כולם "בני אדם גדולים", עיין שם.

ייסורים של אהבה

ידועה ומפורסמת גבורתו הנוראה: בארבע שנותיו האחרונות היה מטופל במחלקה ההמטולוגית בבית החולים. גופו היה חלש מאוד, ובמיוחד בשנתו האחרונה. עם זאת הגביר את רוחו האיתנה על גופו המיוסר, התגבר כארי ובא לשיעור כמעט מדי יום ביומו. ייסורים כאלה שאינם מבטלים תורה - ייסורים של אהבה הם. וכך העיד עליו ראש הישיבה הגאון רבי משה צדקה: "כמעט ולא הורגש בישיבה שהרב חולה"...

סיפר מקורבו רבי יצחק כהן: פעם יצאנו מטיפול בקופת חולים. היה זה בתקופה הקשה ביותר בזמן מחלתו, והרב ביקש לחזור לישיבה. ידענו את חולשתו העצומה, למרות שזה לא להביע שום סימן כאב. ביקשנו שלכל הפחות יאכל משהו לקיים את גופו. קנינו לו במכולת עוגה קטנה ו'אשל' והפצרנו בו שיאכל. אמרנו לו: "נתעכב מעט עד שהרב יאכל משהו". והוא ענה: "לא, לא, אני אוכל בדרך, שלא נאחר בחצי דקה!"

פעם הגיע רבנו אל הישיבה למסור את השיעור הקבוע, היה זה דקות אחדות לאחר שעבר עקירת שן מייסרת. במשך כל השיעור שתת דם מפיו והוא הספיגו במטפחת, אבל על השיעור לא ויתר!



חבורת ש"ס

התכנית החדשה של 'דרשו' ללימוד הש"ס בעיון

זמן חדש. מסכת חדשה. הבנה חדשה.

בר"ח אלול יפתחו מאות לומדי 'חבורת ש"ס' את לימוד מסכת סנהדרין. עמוד גמרא ביום בעיון קל עם קונטרס 'מראי מקומות' מיוחד הנכתב בהכוונתו של מרן הגאון הגדול **רבי דוד כהן** שליט"א

הטבות מיוחדות לכוללים וקבוצות לימוד
לפרטים הרב חיים טופר 050-4128780

**הצטרפו לחבורות וכוללי 'חבורת ש"ס'
ופתחו את זמן אלול במסע חדש של ידיעת התורה**

אצלנו אי אפשר להשתמש בחוברות 'מראי המקומות' פעם נוספת... הן פשוט מתבלות מרוב שימוש. זה אומר הכל על צורת הלימוד של האברכים

לרגל השלמת שלוש ה'בבות' בתוכנית 'חבורות ש"ס' מבית 'דרשו', ולקראת פתיחת מסכת סנהדרין בחודש אלול הקרוב, רב־שיח מרתק עם שלושה ראשי כוללים השותפים בתוכנית: הרה"ג ר' שאול לוסיטיג שליט"א, ראש כולל 'שערי משפט' בבני ברק; הרה"ג ר' שמואל אולמן שליט"א, ראש כולל 'מפעלי התורה' במודיעין עילית; והרה"ג ר' יונתן פוגל שליט"א, ראש כולל 'מצוינים לקנין ש"ס' דחסידי בעלזא בירושלים

צוות 'לקראת שבת'



שיעור של הגאון הגדול רבי איתמר גרבוז שליט"א לאברכי 'חבורת ש"ס' בכולל 'מפעלי התורה' בראשות הגר"ש אולמן

אצלנו אחה"צ וכן להיפך. רובם הגדול של עשרות האברכים הלומדים בכולל בשעות אחה"צ, משתתפים ב'חבורת ש"ס'.

לפני כארבע שנים התקיימה התכנסות מיוחדת במעונו של מרן ראש הישיבה הגר"מ הלל הירש שליט"א, בהשתתפות מרן ראש הישיבה הגר"ד כהן שליט"א. באותו מעמד עלתה היוזמה להרחיב את מסגרות 'חבורת ש"ס' בכוללים, והוצע לנו להצטרף למהלך ולפתוח את המסלול גם אצלנו. משם הכל התחיל.

הגר"ר יונתן פוגל: "בית המדרש הגדול דחסידי בעלזא בירושלים הוא עולם תורה שלם - לומדים בו כיום קרוב לאלף אברכי כולל. רובם עוסקים בהלכה, אבל אצלנו יש חבורה רצינית של לומדים רבים שבחרו לעסוק דווקא בש"ס. את הכולל הקים כ"ק מרן אדמו"ר מבעלזא שליט"א לפני שש עשרה שנה, וביקש ממני לנהל אותו. הרעיון היה שלו: הוא זה שדרבן את כל העניין של הספק בלימוד הש"ס, מתוך תביעה שאברך ימשיך לקנות את הש"ס גם אחרי שנות הישיבה.

במשך השנים התפתח מערך שלם: נפתח כולל נוסף לאברכים הצעירים, שממשיכים בו את המסגרת הישיבתית עוד שנתיים ולומדים בו את המסכתות שלא למדו בישיבות. לאחר מכן הם מתפצלים, רובם פונים ללימוד הלכה מעמיק ועיוני, ומי שמבקש להמשיך ולעסוק בקנין הש"ס - מגיע אלינו, לכולל 'מצוינים לקנין ש"ס'. לפני הצהריים לומדים אצלנו מסכתות מהש"ס בעיון ישיבתי, ואחר הצהריים בקיאות. התוכנית של 'חבורת ש"ס', שאליה הצטרפנו עם מסכת בבא מציעא, יושבת בדיוק על המשבצת הזאת של הלימוד הבקיאותי, ורוב האברכים שלומדים בקיאות, שותפים בתוכנית".

מהפכה של ממש מתחוללת בשנים האחרונות בעולם הכוללים. תוכנית 'חבורת ש"ס' מבית 'דרשו', שנוסדה בהכוונתם ובהדרכתם של שני גדולי הדור - מרן ראש הישיבה הגאון הגדול רבי משה הלל הירש שליט"א ומרן ראש הישיבה הגאון הגדול רבי דוד כהן שליט"א, המלווים אותה מאז ועד היום - הולכת וכובשת את ליבותיהם של אברכים מצוינים בכל רחבי הארץ.

סדר הלימוד בתוכנית: חמישה עמודי גמרא בשבוע, עמוד ליום, עם רש"י ותוספות ועם עיקרי דברי הראשונים והאחרונים, על פי 'מראי המקומות' שנכתבים בהכוונתו של מרן ראש הישיבה הגר"ד כהן שליט"א, על ידי חתנו הגאון רבי משה גינואר שליט"א, לחבורת מסודרת ומונגשת, המודפסת על ידי 'דרשו' ועומדת לרשות כל אברך החפץ בה. אחת לחודש נערך מבחן מסכם על כל הנלמד בליווי מלגות נכבדות.

התוכנית יצאה לדרך תחילה עם מסכת בבא קמא, ועם סיומה הצטרפו כוללים רבים נוספים ללימוד מסכת בבא מציעא. כשהושלמה גם היא - נרשם גל הצטרפות נוסף לקראת מסכת בבא בתרא. עתה, עם סיום שלוש ה'בבות', נערכים הלומדים לפתיחת מסכת סנהדרין בחודש אלול הקרוב, וב'דרשו' נערכים כמובן להרחבת גבולות הקדושה עם תוספת משמעותית במספר חבורות הלומדים בכוללים ברחבי הארץ.

על התוכנית, על צורת הלימוד המיוחדת ועל האברכים שאינם מוכנים עוד לשמוע על סגנון לימוד אחר - שוחחנו עם שלושה ראשי כוללים, מירושלים, בני ברק ומודיעין עילית, ודבריהם המשלימים זה את זה נפרשים כאן לפניכם כמקשה אחת.

- נפתח בהיכרות: ספרו לנו על הכוללים שלכם, ואיך הגעתם ל'חבורת ש"ס'.

הגר"ר שאול לוסיטיג: "כולל 'שערי משפט' ברחוב ראב"ד בבני ברק קיים כבר חמש עשרה שנה בס"ד. בסדר א' לומדים אצלנו הלכה בעיון - עסקנו שנים רבות בחושן משפט וביוזרה דעה, וב"ה העמדנו רבנים ודיינים רבים בלי עין הרע. בשנים האחרונות אנו עוסקים בהלכות שבת. בשעות אחר הצהריים מתקיים סדר בקיאות, למעשה זה כולל נפרד, רוב האברכים הלומדים בבוקר אינם לומדים



חבורת שש"ס

התכנית החדשה של 'דרשו' ללימוד הש"ס בעיון

אין התורה נקנית אלא בחבורה

מתחילין מסכת סנהדרין

תכנית הלימודים

תכנית זו נועדה לסייע לאברכים השואפים ללמוד את הש"ס בעיון ולעמוד בכור המבחן מיד חודש בחודשו.

הלימוד הנו בקצב של עמוד גמרא רש"י ותוס' ביום, חמישה ימים בשבוע [לא כולל שישי שבת וימי בין הזמנים]. כל אחד יכול להשתתף בתכנית ממקום לימודו.

- **הלימוד** - בא' אלול תשפ"ו יחלו בלימוד מסכת סנהדרין
- **המבחנים** - המבחנים בשני המסלולים יתקיימו מידי חודש, בימי חמישי ובימי שישי, במוקדי המבחנים של 'דרשו' הפרוסים ברחבי הארץ.

המלגות

המלגה לנבחנים במסלול א': מותנה בלימוד בסדר ג' או בין הסדרים בלבד.

המלגה לנבחנים במסלול ב': אף ללומדים בתוך הסדרים.

מסלולי הלימוד:

מסלול א':

גמ' רש"י ותוס'

מסלול ב':

גמ' רש"י ותוס'

עם מראי מקומות

שייערכו בהכוונתו

של מרן הגאון

הגדול רבי דוד כהן

שליט"א.

המלגות

מלגה מירבית

למסלול א'

200 ש"ח

מלגה מירבית

למסלול ב'

250 ש"ח

זמן חדש. מסכת חדשה. הבנה חדשה.

**תוספת מלגה מיוחדת לכוללים וחבורות
לפרטים הרב חיים טופר 050-4128780**

של עמוד ליום שומרת על ההספק, אבל בצורה מתונה, כשעומדות לרשות הלומד כמה שעות ביום ללמוד היטב את העמוד. הרעיון הוא ללמוד בהספק, אבל שיהיה זה לימוד רציני ולא שטחי - לימוד בצורה למדנית ומחשבתית.



הגר"ש אולמן שליט"א, בכינוס חיזוק ללומדי 'חבורת ש"ס' בראשות מרן הגר"ד כהן שליט"א

מה מקומם של 'מראי המקומות' בהצלחת הלימוד?
הרב לוסטיג: "זהו לב התוכנית. איך אפשר ללמוד סוגיה בלי לראות את דברי הרמב"ן והרשב"א? מי שמדלג עליהם מפספס את הדברים היסודיים ביותר. אמשיל לכם משל: אדם שנכנס לאולם מפואר, ולפניו שפע של מטעמים, יודע שאי אפשר לאכול מהכל - הוא טועם מכאן ומכאן ומדלג על השאר. וכך מי שנוסע לטיול: אי אפשר לבקר בכל מקום ולהספיק הכל, צריך לדעת מהן הנקודות המרכזיות, ואותן אסור להחמיץ. זה בדיוק מה שנותנים 'מראי המקומות': הם מכוונים את הלומד אל הנקודות המרכזיות של כל סוגיה. בסדרי הבקאות שהכרנו בישיבות, התחושה היתה תמיד שצריך לדעת על מה 'לא לעמוד'... כאן זה בדיוק להיפך: הלומד יודע על מה כן לעמוד, ובאילו נקודות להשקיע יותר, ועל מה אין ברירה אלא לוותר הפעם כי חייבים להספיק עוד".

הרב אולמן: "אספר לכם עובדה שאומרת הכל: אצלנו אי אפשר להשתמש בחבורות 'מראי המקומות' פעם נוספת. הן פשוט מתבלות מרוב שימוש! וזה עוד לא הכל - יש אצלנו אברך שכתב מדי יום את הערותיו על הנלמד, וכעת הוא מוציא לאור ספר על המסכת. הוא זכה להיכנס אל מרן ראש הישיבה הגר"ד כהן שליט"א ולקבל ממנו הסכמה לספרו. אלו אברכים שבאמת משקיעים את כל היום בצורה מלאה.

ועוד נקודה: הגיעו אלינו אברכים מכוללים אחרים שלמדו בצורות אחרות. הם גילו שהצורה הנכונה והטובה לקנות את הש"ס - גם בהבנה וגם בעמל - היא הלימוד הזה של עמוד אחר עמוד בהבנה".

דיברתם על המבחן החודשי. איך הוא משפיע על אוירת הלימוד?
הרב אולמן: "המבחן החודשי הוא האתגר שמעמיד את החבורה. יש יעד להגיע אליו בסוף החודש, ובימים האחרונים שלפני המבחן רואים ממש את המתח: חזרות, השלמות, השתדלות להספיק. האברכים לוקחים את המבחן בצורה מאוד רצינית ומשקיעים בו מאוד. ונתראה דבר פלא - הדרבון מגיע מהאברכים עצמם: הם באו מיוזמתם לבקש שנקיים שאלות חזרה בימי ראשון, כדי שיהיה להם תמריץ לחזור בשישי-שבת על הספק השבוע. הם אף ביקשו להוסיף מבחן שבועי כתוספת חזרה. וכשסיימנו בסוף הזמן שישים דפים במסכת בבא בתרא, ביקשו האברכים שנערוך להם מבחן על כולם - וכל בין הזמנים הפך לאתגר של חזרה".

הרב פוגל: "אצלנו יש אברכים רבים שנבחנים עוד מתחילת דרכם בתוכניות 'קנין ש"ס' ו'קנין תורה' של 'דרשו', מדי חצי שנה, ומצליחים. אבל צריך לומר ביושר: זה סוג לימוד שונה, בלי השוואה. ב'חבורת ש"ס' מתקבצת קבוצת עילית של אברכים שלומדים ממש בעיון, לימוד עמוק, ויחד עם זאת עומדים בהספק, במבחנים

הגר"ש שמואל אולמן: "כולל 'מפעלי התורה' בקרית ספר הוא כולל של יום שלם, ובזה הוא מתייחד מכל חבורות ש"ס האחרות. ברוב המקומות לומדים חבורת ש"ס בהסדר בקיאות, יש מקומות שלומדים את התכנית הזאת בסדר א', אבל אצלנו לומדים 'חבורת ש"ס' גם בסדר א' וגם בסדר ב', עם אותו חבורתא, כהמשך אחד רצוף, כמובן שהלימוד מאוד מעמיק והעיון הרבה יותר רציני, כשבמקביל גם נשמר היקף משמעותי מאוד - 20 דף מידי חודש. אנחנו בתוכנית כבר שלוש שנים - הכולל נפתח מעט קודם לכן, ואז למדנו מסכת מכות. עם פתיחת מסכת בבא מציעא הצטרפנו ל'חבורת ש"ס'. מדובר בקבוצה של אברכים מופלגים המשקיעים בזה את כל יומם, עד כדי כך שחלקם עזבו מסגרות של כולל ערב - רק כדי לרכוש את הדף כדבעי".

מה סוד הייחודיות של צורת הלימוד הזאת? במה היא שונה מכל מסגרות הבקאות המוכרות?

הרב אולמן: "עמוד ליום הוא הבסיס, אבל מי שמסתפק בו במינימום - הרי זה בבחינת 'לטבול ולצאת'. המציאות מוכיחה שככל שהאברך מוסיף עוד זמן במשך היום, הוא רוכש את העמוד בצורה עמוקה ורחבה יותר: יותר היקף של הקושיות, של הראשונים ושל האחרונים. המטרה אצלנו אינה רק גפ"ת, אלא העומק וההבנה. ככל שמשקיעים יותר - זוכים ליותר".

הרב פוגל: "אני מנהל את כולל הש"ס כבר כחמש עשרה שנה, וכל השנים ליווה אותנו קושי אחד קבוע: המתח שבין ההספק לבין ההיקף והעיון. רוצים ללמוד ולחשוב, ורוצים גם להספיק, ותמיד נקרעים בין המצוי לרצוי. 'חבורת ש"ס' היא הפתרון המושלם לקרע הזה: יש קצב ויש הספק, ומצד שני לומדים טוב, לומדים לעומק, מעיינים ולא עוברים הלאה. יש בחינות, יש חזרות, יש עול לדעת את החומר - וכשיש דרבון חיצוני, זה הרבה יותר מחייב ומחזק. כל אברך מלא סיפוק".

הרב לוסטיג: "זה בדיוק המענה לשני הקצוות. מצד אחד יש את לימוד הסוגיות החמורות בעיון, שבו רוצים להבין הכל ולחבר הכל ל'לומדעס' שלם. ומצד שני יש את הלימוד שבו לומדים דף שלם ביום ו'מריצים' הלאה - לימוד שעלול להיות שטחי מדי. הנוסחה



הגר"ש לוסטיג שליט"א עם אברכי כולל 'שערי משפט' בסיום מסכת ב'חבורת ש"ס' במעונו של מרן רבינו הגרס"ה הירש שליט"א

'חבורת ש"ס' נולדה בחדרו והוא הקברניט שלה מן היום הראשון. פתחת את המעמד, וכיבדתי את אחד האברכים לומר את סיום המסכת. עשינו 'לחיים' עם מרן ראש הישיבה, והוא נעמד לרקוד עמנו, נשא דברי חיזוק, ובירך כל אחד ואחד מהאברכים באופן אישי. תחשבו על גודל הדבר: גדול ישראל שכל עולם התורה נשען עליו בתקופה הסוערת והכל כך מאתגרת הזאת, עם כל מסירותו העצומה להתנהלות הציבורית ול'קרן עולם התורה' - מתפנה לשבת עם אברכי כולל, לשמוח עמהם בשמחת התורה, לעסוק בדבר הבסיסי והיקר ביותר, ולחזק כל אחד באופן אישי."

- מה אמר מרן ראש הישיבה שליט"א באותו מעמד?

הרב לוסטיג: "הוא דיבר על התקופה המיוחדת שבה אנו נמצאים, כאשר מתחוללת מלחמה של ממש נגד עולם התורה. הוא עורר שאם נלמד בתקופה הזאת תורה בטהרה - נחזיר את הקדוש ברוך הוא אלינו, וכאשר נחזיר את הקדוש ברוך הוא ותשרה שכנתו עלינו, זה מה שייתן לנו את הכוח לעמוד בכל המלחמות ובכל הרדיפות על עולם התורה, ויהיה שפע של טובה ברוחניות ובגשמיות, בכל מה שצריך."

זו הנקודה שגדולי ישראל שליט"א מעוררים עליה כל העת: במקום לעסוק בשאלה מי אשם - פקיד כזה או יועצת כזאת - עלינו להבין שמדובר בגזירה משמים, והמענה האמיתי לה הוא ההתחזקות שלנו. השאלה איננה מה קורה אצל אחרים, אלא במה אנחנו מתחזקים אצלנו.

במפגש אחר של ראשי כוללים רבים שהתכנסו כעבור יומיים במעונו של מרן ראש הישיבה, הוא גם ירד עמנו לפרטים מעשיים: הוא דיבר על קבלה של לימוד חצי שעה ברציפות בתחילת הסדר, בלי שום הפסקה. זה לא קל, אבל זו ההתמסרות שלנו, וקבלה כזאת שתמשך עד אחרי החגים - תיצור חיזוק אמיתי."

שלוש ה'בבות' הושלמו, ובחודש אלול הקרוב יפתח שער חדש: מסכת סנהדרין. אם בכל מעבר בין מסכת למסכת נרשם עד כה גל הצטרפות של כוללים ושל לומדים - הרי שפתיחת מסכת חדשה, דווקא בימי אלול ימי הרחמים והרצון, היא שעת כושר מיוחדת לכל אברך ולכל כולל המבקשים לקנות את הש"ס בדרך של עמל, עומק וידיעה. אשרי הזוכים.

ובחזרות. אפשר לומר היום בפה מלא: האברכים המצוינים ביותר נכנסים לקבוצה הזאת."

- ומה זה עושה לאברכים עצמם?

הרב אולמן: "האושר של האברכים - אין לתאר. אמר לי אחד האברכים: 'זאת המסכת הראשונה בחיי שאני גומר מדף ב' ועד הדף האחרון'. אנחנו עושים סיום קטן על כל פרק, שותים 'לחיים' - וכל שלב ושלב מקבל את המקום המתאים לו, כדרכו להמשיך. ומדובר באברכים מהישיבות החשובות, במגוון גילאים, שבחרו בדרך הזאת ואינם מוכנים לשמוע על סגנון לימוד אחר. בזה הם מרגישים שהם גדלים. כי כולל הוא מקום שבאים לגדול בו, לא רק ללמוד: אדם שקוע במשהו בכל כולו, ומרגיש עליה מתמדת מיום ליום."

סיומים במעונו של גדולי ישראל

שני גדולי הדור העומדים מאחורי התוכנית מלווים אותה לא רק בהכוונה שוטפת: מעת לעת נערכים מעמדי הסיום של הכוללים השונים במעונותיהם ממש, ובאחרונה אף התקיים מעמד סיום מיוחד על מסכת בבא בתרא, לראשי החבורות מכל רחבי הארץ, במחיצת מרן ראש הישיבה הגר"ד כהן שליט"א ונשיא 'דרשו' הגאון רבי דוד הופשטטר שליט"א, ודבריו המלאים של ראש הישיבה באותו מעמד מרומם, אף הובאו על ידינו בגיליון הקודם של 'לקראת שבת'. ביקשנו לשמוע על כך מקרוב מראשי הכוללים, שזוכים להשתתף בסיומים ולהרגיש את התרומה שלהם לאברכים בבית המדרש.

הרב אולמן: "את הסיום על מסכת בבא מציעא זכינו לערוך במעונו של מרן ראש הישיבה הגר"מ הלל הירש שליט"א. באותו מעמד הוא הגדיר את הלימוד של עמוד ליום כבחינה של מסירות נפש: דווקא משום שהעמל והיגיעה הם העיקר - פספסת יום, פספסת עמוד. זו מלחמה יומיומית של כל אברך על העמוד שלו, וזה מה שמאתגר את האברכים לרכוש, להגיע ולדעת, עד שמגיעים אל המוגמר. ואגב, נכנסתי פעם אל מרן ראש הישיבה בשאלה על אברכים המבקשים ללמוד לימודים נוספים לפני הסדר או אחריו. הוא שאל אותי "על אברכים מאיזו חבורה מדובר?, וכששמע השיב לי: אם אלו אברכים מ'חבורת ש"ס' - האברכים צריכים לנצל כל רגע, ואין להם 'פריבילגיה' להספיק עוד דברים... כך הוא רואה את חשיבותו העצומה של הלימוד הזה."

הרב לוסטיג: "גם אנחנו זכינו בסייעתא דשמיא לערוך את הסיום על מסכת בבא בתרא - ולמעשה על שלוש ה'בבות' כולן - במעמד מיוחד ומרגש מאוד בביתו של מרן ראש הישיבה הגר"מ הלל הירש שליט"א, בהשתתפות האברכים של שני הכוללים, ההלכה וה'חבורת ש"ס'."

צריך להבין את הרקע: מרן ראש הישיבה שליט"א מלווה אותנו בכל צעד ושעל, בהכוונה ובייעוץ - איך לנהל את הכולל, איך לנהוג מול האברכים ומול התומכים - גם ברמה הכללית וגם ברמה האישית ממש. לכן הרגשתי שמתאים וראוי לערוך את הסיום דווקא במחיצתו, כמי שמלווה את הכולל שלנו מיום היווסדו וכמי שתוכנית

בוגר סיפר לי שהוא עובד הרבה שעות ביום. אמרתי לו שיש לו כושר הסברה טוב מאוד, והצעתי לו לבוא לישיבה ללמוד עם כמה בחורים. הוא הוא אכן הגיע... בתחילה הוא עזב את העבודה לכמה שעות...

דברי הרב שך לר' נתן איינפלד: "אני מקנא בך, אתה ראש ישיבה...!"



"וְאֶצְרִי פֶּבֶר סִיגִיָּה וְאֶסִּירָה כָּל בְּדִילִי" (הפסטר דברים)

"ימי עיון ורבי שיח לראשי ישיבות ושאר המשרתים בקודש, הוא דבר נפוץ ומקובל, אך הרב שיח' הזה היה שונה מאוד..." - מספר לנו הרב ישראל ליוש, יו"ר 'אחינו' ומנהל מחלקת 'קירוב קרובים' בארגון. מי שהזמין את ראשי הישיבות למפגש המיוחד הזה - "השוני היה מפני שלא הוזמנו אליו כלל ראשי הישיבות, אלא רק ראשי ישיבות ואנשי צוות מסגנון ישיבות דומה, ישיבות קיבוץ לבחורים שעולם הישיבות הרגיל פחות מתאים להם.

הם בחורים מצוינים, יראים ושלמים, ישרי דרך ומחוברים ללימוד התורה, אך הם צריכים סגנון אחר... יותר קשר עם הצוות, שיח פתוח ורחב על העניינים העומדים ברומנו של עולם, וסדר יום רגוע יותר. בבית מדרש של 400 או 500 בחורים, הם מרגישים אבודים, אבל ב'ישיבת בוטיק' קטנה ואיכותית, עם 60 או 60 בחורים, הם יכולים לפרוח ולהצליח מעל ומעבר. לשמחתם וגם לשמחתנו, יש לא מעט ישיבות שהוקמו במיוחד למטרה זו, לא כדי להעמיד רבבות תלמידים, אלא כדי לאפשר לאותם בחורים הזקוקים לאווירה ביתית ומחבקת יותר, לצמוח ולפרוח בבית המדרש.

מהצפון ועד הדרום, מהמרכז ומירושלים, באו ראשי הישיבות כדי לשוחח עם עמיתיהם לעבודת הקודש על דרכי פעולה נכונות ומותאמות לתלמידיהם.

נושאים רבים הועלו שם, וכל אחד תרם מפרי ניסיונו העשיר, לידידי ראשי הישיבה המתמודדים בדיוק עם אותם לבטים. האתגרים והפתרונות, הבעיות והעצות, הועלו ונידונו בשפה אחת, כי לכולם מטרה שווה, לסלול דרך ברורה לבחורים הסתורים המבקשים למצוא את דרכם בעולם הישיבות הק'.

הוא לא עוד מספר

ה'רב שיח' המיוחד זכה לביקורו של נשיא 'דרשו' ו'אחינו' הרה"ג רבי דוד הופשטטר שליט"א, שבא להכיר מקרוב את אחת מזרועות הפעילות הענפה של מחלקת 'קירוב קרובים' בארגון 'אחינו' אותו ייסד בעמל וביגיעה רבה לפני כשלושה עשורים, ומאז הוא מלווה ומטפח אותו באהבה רבה ויתירה, לצד הארגון הצעיר יותר והגדול יותר, 'דרשו' שהתפרסם בכל רחבי תבל כמפעל הרבצת תורה שאין שני לו. הרב הופשטטר התעניין רבות בנושא של 'ישיבות הבוטיק'. הוא ירד לעומק הסוגיא וביקש לבחון את דרכי הפעולה, מה עובד ומה פחות

עובד, על מנת למנף את ההישגים והתובנות, כדי להרבות פעלים בקרב נ"ה הנוער, דור העתיד.

מה הבחורים מקבלים בישיבות שלכם, שהיה חסר להם בישיבות הקודמות? שאל הרב הופשטטר את ראשי הישיבות שנבקצו ובאו לכינוס המיוחד, ותשובה אחת יצאה מפי כולם, כל אחד בסגנון, "אצלינו הם מרגישים שאוהבים אותם, הקשר האישי והשיח הפתוח על כל נושא, מקדם אותם מאוד... לכל בחור יש אצלינו מקום, הוא לא 'עוד מספר' בתוך המון..."

בסיום הרב שיח', חיזק רבי דוד את הנוכחים בעבודת הקודש ואמר להם: "אשריכם שזכיתם שהקב"ה בחר בכם לחזק ולעודד את הבנים שלו. אין ספק שיש שמחה גדולה בשמיים שבתקופה כזו כאשר רודפים את הבנים של הקב"ה כדי לכלוא אותם וכדי לנתק אותם מהתורה הקדושה, יש מי שרודף אחריהם כדי לחבר אותם ולחזק אותם ואת הקשר שלהם אל התורה..."

אני מקנא בך

הגאון רבי שלמה שפיגל שליט"א, ראש חבורת 'מיר שפיגל' ליווה את הרב שיח' המיוחד ותרם מחכמת בעל הניסיון שלו בתשובותיו המחכימות. להלן תמצית השאלות שנשאל הרב שפיגל ותשובותיו הנפלאות.

כל בית ישראל נחשפו לאחרונה, בנסיבות שאינן משמחות, למשפחתכם המיוחדת. תפילות רבות ליוו את החיפושים אחר שני

כשהם רואים את המאמץ של האבא, הם מבינים שזו עבודת קודש. זה לא סתם שאבא לא מתייחס אלינו, הוא משקיע בבנים של הקב"ה. ומלבד כל זאת, אין ספק שבמצב כזה, זמן החינוך הוא קצר יותר אבל הוא הרבה יותר איכותי

מתחזק ומחזק גם אותם.

זה מה שאנחנו צריכים להחזיר לילדים שלנו, הבחורים הללו כרגע בתקופה חלשה, באמת הם ראויים להיות יותר מונחים בלימוד, אבל כרגע אין להם כח, צריך לחזק אותם ואנחנו חדורי מטרה, זה עצמו יוצר מצד אחד מרחק מההתנהגות שלהם, ומצד שני, כיון שהם שותפים בפעילות, הם הופכים להיות חדורי מטרה ולא נחלשים מהחלשים אלא מחזקים אותם...

הילדים שלי ז"ל היו תמיד מחזקים אותם, מנסים ללמוד איתם... בפורים האחרון, אחד מהבנים שלי היה שיכור, הוא כל הזמן רק חיזק את הבחורים שיתנתקו מהבלי העולם הזה ויחזקו את הקשר לתורה ולקב"ה, ראית שזה בער לו בנשמה...

הבנים שלי זכרונם לברכה, היו שותפים מלאים בעשייה של הישיבה. בתחילת זמן חורף עברנו בית מדרש, קיבלנו אולם גדול שלא היה בשימוש הרבה זמן והיינו צריכים לשפץ אותו. שמחתי לשמוע מהילדים שלי ז"ל שהם אומרים אחד לשני שבבין הזמנים הזה הם לא יוכלו לטייל, כי הם צריכים להשקיע בישיבה, והם אכן השקיעו שם כל מה שהם יכלו. האחריות הזו מחברת אותם לעשייה, ודווקא בגלל זה היא גם שומרת מרחק, כי כפי שאמרנו הם חדורי מטרה...

איך באמת מחברים את הבחורים לתורה ויראת שמים, יותר ממה שעושים בישיבות רגילות?

הרב שפיגל: מנהלים שיחות, מעלים שאלות, ערוכים דיונים... פעם, באחת מלילות שבת, היו בישיבה כמה עשרות בחורים, שאלתי כל בחור אותה שאלה: מה היית עושה אם היה מתברר שאתה גוי? עברתי אחד ואחד ורציתי לשמוע תשובות מכולם, ואכן היו תשובות מעניינות. אך אחת מהם היתה מעניינת ביותר: "אם יאמרו לי שאני גוי, אני יוכיח להם שזה לא נכון...!".

הבנים הצדיקים שטבעו למוות ל"ע, ולאחר מכן ליוו אתכם בדמעות ובעצב גדול בהלוויות המרטיטות ובקבלת הדין באהבה שהיתה סמל ודוגמה לאמונה טהורה ותמימה.

בדיוק בענין הזה רצינו לשאול על השילוב הכמעט בלתי אפשרי בין הצרכים של המשפחה, חינוך הילדים וכו' לבין ההתמסרות לישיבה ולתלמידים, הרי כמעט אי אפשר לקיים שניהם. אחד בא על חשבון השני...

הרב שפיגל: שמעתי מהגאון רבי יעקב גלינסקי זצ"ל שהיה מכתת את רגליו להביא נערים למתיבתות ולישיבות קדושות. פעם הוא נסע עם הגאון רבי רפאל ברוך טולדנו זצ"ל והוא התלונן בפניו על כך שאינו מספיק לראות את ילדיו. אמר לו רבי רפאל ברוך שמי שמתעסק בחינוך הילדים של הקב"ה, הקב"ה מחנך לו את הילדים... מרן הרב שך אמר פעם להג"ר נתן איינפלד שהיה ראש ישיבת 'באר שבע' שלמדו בה כעשרים בחורים: "אני מקנא בך, אתה ראש ישיבה!" והסביר: "אני ראש ישיבה למי שבין כה וכה ילמד, אבל אתה ראש ישיבה לתלמידים כאלו שבלעדיך לא ילמדו, לכן אני מקנא בך..."

כל היושבים כאן, הם ראשי ישיבות לבחורים כאלו שבלעדיהם הם לא ילמדו. אין כאן ראש ישיבה אחד שנהיה ראש ישיבה כי הוא רצה כבוד או כסף. כולם ראשי ישיבות, כי הם אנשים של מסירות נפש, והמסירות נפש הזו נכנסת לילדים. הם רואים שאבא שלהם מווסר את נפשו ואת כל כוחו למען ילדים של משהו אחר, זה מופיע עליהם.

כשהם רואים את המאמץ של האבא, הם מבינים שזו עבודת קודש. זה לא סתם שאבא לא מתייחס אלינו, הוא משקיע בבנים של הקב"ה. ומלבד כל זאת, אין ספק שבמצב כזה, זמן החינוך הוא קצר יותר אבל הוא הרבה יותר איכותי.

מה שאדם אחר משקיע בחינוך ילדיו שעה ארוכה, אתם, ראשי הישיבות, בעלי ה'מסירות נפש', עושים בזמן קצר הרבה יותר, זה חינוך של איכות...

האם אין חשש שבני המשפחה ייחשפו לסגנון כזה של בחורים, לפעמים הם רואים בחורים חלשים יותר, זה לא עלול חלילה להחליש גם אותם?

הרב שפיגל: ברשותכם אומר ווארט קצר: לכאורה יש סתירה אצל יעקב אבינו. מצד אחד יעקב אבינו לא רצה לגור עם עשיו הרשע, הוא פחד שילדיו ילמדו ממעשיו ומדרכיו. ומצד שני באותה פרשה נאמר שיעקב נתבע על כך שהוא לא נתן את דינה לעשיו, כי היא היתה יכולה להחזיר אותו בתשובה. הרי אם נכונה ההתרחקות שלו מעשיו, אם כן אי אפשר לסמוך על כך שהצדיק יחזק את הרשע, אלא אדרבה חוששים שהרשע יחליש את הצדיק, אז מה התביעה עליו שהוא לא נתן את דינה לעשיו, הרי הוא יכול להחליש אותה?

התשובה היא שיש הבדל בין להכניס משפחה שלמה לגור עם רשע, לבין יחיד שנכנס חדור מטרה כדי לחזק את הרשע. כאשר אדם הוא חדור מטרה לחזק את החלש, הוא לא לומד ממעשיו, אדרבה הוא

ואז, החל לומר לעצמו, במעין תוכחה פנימית: "איזה עבד עצלן יש לריבונו של עולם. הוא מחיה אותי, הוא נותן לו את כל חייו, ואיזה עבד עצלן יש לו, שעוד לא קם ממיטתו". הוא ניסה לקום, ונכשל. ושוב חזר על המילים: "איזה עבד עצלן"

הגאון רבי יחיאל צוקר, מרבני ישיבת 'תורה בתפארתה' ומחבר ספרי 'להאיר' על סוד התוכחה שנקלטת בלב



"אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל" (דברים א', א')
בספרו של ידידי הרה"ג ר' דוד ברוורמן שליט"א, 'היא שיחתי', מסופר על אחד מגדולי הדור באמריקה שהגיע לבית חולים לקבלת זריקה. בעודו ממתין, התבונן בסקרנות ברופא ובאח שהתכוונו להליך, ושם לב לחמישה שלבים מדוקדקים שביצעו. ראשית, הם הכינו אותו נפשית לכאב הצפוי. "אנחנו עומדים לדקור אותך", הסבירו, "זה עלול לכאוב, והחומר המוזרק הוא חריף". שנית, הם חיטאו את ידיהם בקפדנות. שלישית, פתחו אריזת מחט סטרילית חדשה והשתמשו בה בלבד. רביעית, ניקו את אזור הדקירה באלכוהול. וחמישית, לאחר הזריקה, הניחו על המקום צמר גפן ספוג בחומר חיטוי וכיסו אותו בעדינות. מאותו מעשה, למד אותו גדול לקח יסודי הנוגע להלכות תוכחה. הוא הסיק שכאשר באים להוכיח אדם, יש לפעול בדרך דומה: ראשית, יש להכין את נפשו לקבלת הביקורת, להסביר לו שהדברים עלולים לכאוב, ובכך להעניק לו "כושר ספיגה". שנית, התוכחה עצמה חייבת להיות "סטריילית", נטולת כל נגיעה אישית או אינטרס זר. שלישית, על המוכיח להיות "מחוטא" בעצמו - נקי מאותו פגם שעליו הוא מעיר, כמאמר חז"ל: "קשוט עצמך ואחר כך קשוט אחרים". ולבסוף, יש "לרפד" את התוכחה, לדאוג שהאדם יסיים את השיחה בתחושה טובה ומכבדת.

מחיצות הגנה

את העקרונות הללו ניתן ללמוד ממושה רבנו, בפרשת השבוע שלנו. אמנם, נושא זה כבר נדון מעל במה מכובדת זו של עלון 'לקראת שבת מלכתא', אך ברצוני להציג נקודת מבט נוספת, קריטית וחשובה במיוחד לקראת ימי 'בין הזמנים' הקרבים. זהו זמן שבו הבחורים חוזרים מהשיבוט והאברכים הצעירים יוצאים לחופשה - תקופה שבה אנו שואפים לחנך ולחזק את הקשר המשפחתי, ועלינו להתכונן אליה נפשית.

מושה רבנו הוכיח את עם ישראל רק ביום האחרון לחייו, עובדה המהווה נושא לדיון בפני עצמו. אך הנקודה המרכזית שברצוני להאיר נוגעת לאופן שבו פתח את דברי התוכחה שלו. הדברים נאמרו בסיום ארבעים שנות הנדודים במדבר, אך התוכחות שבו

עסקו באירועים שהתרחשו לכל המאוחר כשנה וחצי לאחר יציאת מצרים. לכאורה, הדברים אינם נוגעים כלל לקהל השומעים, שכן כל בני אותו הדור, אלו שחטאו, כבר מתו במדבר בעקבות חטא המרגלים. הקהל שניצב מול משה היה הדור הבא, וזה מתמיה ביותר, מה יש להוכיח אותם על מה שעשו אבותיהם? בכך לימד אותנו משה רבנו כלל יסודי ורב-עוצמה בחינוך ובאמנות התוכחה: כאשר אתה ניגש להוכיח אדם, עליך לקחת בחשבון שהוא מגיע לשיחה כשהוא כבר חמוש ב"מחיצות הגנה". באופן טבעי, הוא משוכנע בצדקתו ואינו מסוגל לקבל את האפשרות שטעה. מהו הפתרון? אל תוכיח אותו ישירות. במקום זאת, דבר איתו על אירועים רחוקים, על "לפני חמישה דורות", על קבוצה פלונית או אלמונית שאינה קשורה אליו כלל. כך, תפתח אצלו את היכולת לבקר התנהגות שאינה ראויה. לאחר שילמד לנתח מצבים ולשפוט אותם נכונה בהקשר ניטרלי, שאינו מאיים עליו, הוא יתחיל להשליך את המסקנות על מעשיו שלו. הוא ישאל את עצמו, "אם שם פסקתי כך, מה הדבר אומר עליי?". זהו כוחו של החינוך העקיף. אל תדבר על האדם, דבר על רעיון.

החינוך בשיטת העיתון בתיבת הדואר

שוחחתי עם ידיד ותיק, משגיח בישיבה לבחורים שקצת יותר מתקשים, למעשה, כל ישיבה צריך לעבוד בה עם שכל ורגש

אין סופי, בישיבה מסוג כזה שימת הלב והזהירות צריכה להיות בכפל כפליים, ידידי זה הצליח מאוד לתפוס את הבחורים על אף קשייהם הרבים והם היו שלו!... שאלתיו מה סודו? והשאלה היתה קצת מורכבת, הלא אתה מנסה לתפוס את המערכת כאילו היתה זאת ישיבה רגילה, זה היה השדר התמידי לבחורים, והרי יש להם קשיים גדולים יותר מאחרים, הם לכאורה נדרשים לעבודה כפולה ומכופלת, בדרך כלל במצבים כאלו ישנם הרבה פצועים בדרך, מדוע הבחורים מצליחים אצלך, נהנים ולא רוטנים?

השיטה: עיתון

השאלה הקשה יותר היתה שאמנם ישנם נערים מתקשים אבל הם שקטים ולא מפריעים אבל תמיד ישנם את אלו שהם בעלי הדעה ומובילי דעת הקהל, אלו שיש להם ידע בעשיית בלגן ובמרידה, איך אותם הוא מצליח לתפוס?

והוא ענה לי "אני עובד בשיטת העיתון הנקרא בתיבת הדואר!" בקשתי הסבר, והוא הסביר:

בחור אינו מנוי על עיתון, הוא הולך לבניין קרוב לישיבה ועובר על העיתון, כותרות, מעט כתבות ופרשנויות, לאחר מכן הוא נכנס לחדר האוכל של הישיבה ועולה הנושא היומי, אותה כותרת ראשית בחדשות, נעמוד מהצד ונשמע את הבחור עומד בחדר האוכל ונואם בפאתוס את הדעה שהוא קרא עכשיו בעיתון, והציבור מתווכח איתו וחולק עליו, והוא נלחם כמו אריה על דעתו, שהיא בעצם דעת עורך העיתון.

מדוע הוא כל כך בטוח בדעה הזאת? התשובה כי הוא קרא אותו מרצונו הטוב, קרא ברגשות חופשיות, לא חשב לרגע שמשהו מנסה להכתיב לו את דעותיו, הוא הלך לתיבת הדואר כדי לקרוא את דעתו של עורך העיתון!

הוסיף והמחיש לי המשגיח: ישבנו ישיבת צוות וטיכסנו עצה איך ליצור חיזוק מיוחד לחודש האחרון של הזמן, ועלו כמה נושאים חשובים מאוד שהיו צריכים תיקון, גיבשנו רעיון, אבל ידענו שנתנגש בהתנגדות חמורה מצד כמה מהוגי הדעות בישיבה, שלחתי לקרוא לבחור הנחשב לבעייתי ביותר... התיישבתי עם הגב לדלת, הבחור הגיע ואנחנו הצוות המשכנו לנהל שיחה כאילו לא שמנו לב שהבחור עומד בכניסה לחדר, שוחחנו העלנו רעיון לתוכנית, התלהבנו, הסברנו אחד לשני כמה זה אמור להיות משתלם לבחורים, וכשמיצינו את השיחה הסתובבתי וגיליתי כביכול את הבחור, התנצלתי ששכחתי שקראתי לו, בסה"כ רציתי שתכין קפה לצוות... התוצאה היתה שבאותה ארוחת ערב הבחור החל בנאום לכל החברה שכדאי ליוזם תוכנית כזאת וכזאת, וכמה זה משתלם, בואו נציע את זה לצוות, וכך התוכנית התבקשה על ידי הבחורים ואנחנו עשינו להם טובה שהסכמנו לקבל אותה...

טוב מרדות אחת בליבו של אדם

שלמה המלך, בחכמתו, מלמדנו את יסוד עיקרון הדברים בפסוק שממנו למדו חז"ל (ברכות ז ע"א): "טובה מרדות אחת בלבו של

אדם יותר ממאה מלקיות שנאמר {משלי יז-י} "תחת גערה במבין מהכות כסיל מאה". ביאור הדבר שהלא כבר קבעו חז"ל ש"אין אדם חוטא אלא אם כן נכנסה בו רוח שטות". כלומר, אדם שעושה מעשה לא ראוי, פועל מתוך כסילות, מתוך טיפשות רגעית. אולם, איש אינו מוכן להודות בטיפשותו. כאשר אתה אומר לאדם שהוא "לא בסדר", אתה בעצם רומז שהוא חוטא, או טיפש, או שניהם גם יחד - ואף אחד אינו רוצה לשמוע זאת. לכן, עלינו להימנע מהעימות הישיר ולשאוף ליצור "מרדות בליבו", לגרום לו להגיע למסקנות בעצמו, להפנים את הדברים מתוך הבנה פנימית. הדרך לכך היא, כאמור, לדבר על נושא אחר, ולהביא דוגמאות ממקומות רחוקים.

כל פעולה המיובאת מבחון כוחה להשפיע על האדם לבחור בה בבחירתו החופשית, בחירה טובה בליבו - גילה שלמה המלך שהיא שווה יותר ממאה תוכחות.

החזון איש הכניס לי את המשיח בעצמות

אנו כעת בתקופת ימי בין המצרים, והשולחן ערוך בסימן הראשון כותב לנו: "רְאֵי לְכָל יִשְׂרָאֵל שְׁמַיִם שֶׁיֵּהָא מֵיֵצֵר וְדֹאֵג עַל חֶרְפָּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ". (אור"ח סי' א סעי"ג) ישאל כל אחד את עצמו עד כמה הוא מקיים הלכה זו? התשובה לדאבונו תהיה מביכה מאוד, והשאלה מדוע? יתכן שהיות וכל עניין החורבן בא אלינו לא מתוך לימוד ענייני ביהמ"ק ויופיים, אלא דרך הצום. מתי סיפרו לנו על בית המקדש? באותה שעה שאמרו לנו שיש את איסורי הרחיצה ואכילת בשר בתשעת הימים. קיבלתי את הזיכרון של בית המקדש, בחבילה אחת עם משהו שאנו מאוד לא אוהבים... זה מביא תוצאה של רצון להתפטר מהחובה הזאת...

מפורסם מה שהיה מספר איש החינוך הדגול הרה"ג רבי מאיר הכהן מונק זצ"ל מנהל ת"ת "תורת אמת" בב"ב, שבעודו ילד מצא פעם מכונית משחק ברחוב, שאל את אביו מה עליו לעשות והוא אמר לו בוא ניכנס לחזון איש לשאול, החזון"א הורה לו בתחילה לכתוב פתקים של השבת אבידה ולפזר באזור, אחרי תקופה שבה אף אחד לא בא לבקש את המשחק חזרה, הם חזרו לחזון"א, החזון איש אמר לילד ליטול דף ועט ולכתוב את המילים הבאות:

"אני מאיר הכהן מונק מצאתי מכונית משחק, יש לו סימנים ועלי להכריז, הכרזתי ואף אחד לא נענה, במהרה יבוא אליהו הנביא לבשרינו את בשורת הגאולה, משחק זה יהא מונח עד שיבא אליהו ויגלה לי למי הוא שייך".

היה מסיים הרב מונק במתק לשונו ואומר: האם החזון"א פסק לי כאן הלכה למעשה אינני יודע, אבל דבר אחד ברור - "הוא הכניס לי את המשיח בעצמות!!!"

ותשמעו מה שסיפר לי ידידי החביב מרבני 'דרשו', הגאון ר' זונדל וולס שליט"א מבית שמש, סיפור ופרשנות נפלאה בצידה, יהודי אמריקאי רכש דירה להשקעה בשכונת גני גאולה בירושלים - אחת מאותן שכונות יוקרתיות שדירותיהן נמכרות במחירים גבוהים למשקיעים מחו"ל. הדירה, רחבת ידיים ומתאימה למשפחה ברוכת ילדים, הושכרה לתלמיד חכם מופלג. בבואם לחתום על החוזה, פנה

אותו ואוהב אותו, כיצד ייתכן שלא ישיב לו כגמולו? המטרה היא להביא את עצמנו, את ילדינו ואת תלמידינו לידי הבנת הלב הזו, להכרה עמוקה בצורך לעשות את רצון השם. יש לעשות זאת לא באמצעות הטחת דברים, אלא בדרכי נועם.

תקופת החיבור

במיוחד כעת, בימי החופש, עלינו לזכור שתקופה זו נועדה בעיקר לחיבור - לחבר את הילדים למשפחה, ולחבר את ההורים לילדים. לאורך שנת הלימודים, כשהזמן קצר והילדים במסגרות, ניתן "לזרוק" נקודות חינוכיות. אך בחופש, המשימה העיקרית היא לחבר, ליצור אווירה טובה ונעימה, שתביא אותם מתוך הבנה פנימית ועצמאית - "הבנת דליבא" לחזור ללימודים, בעזרת השם, ברוב שמחה ובטוב לבב.

מרבית הגרמ"מ שך ז"ע אמר פעם בכינוס למגידי שיעורים של ישיבות קטנות, כשאתם באמצע השיעור ואתם נזכרים בהיבט מוסרי טוב, בסיפור צדיקים מעורר, אל תהססו, תעצרו תאמרו את הדברים, ותחזרו לשיעור, ודעו לכם שההשפעה של החיזוקים האלו גדולה עשרת מונים משיחת מוסר של המשגיח, ונימק:

כשמשיג נעמד לומר שיחה מוסרית, התלמיד יודע שכעת באים לתת לו מוסר, ואולי להטיח לו את כישלונותיו בפרצוף, ישנה מערכת התגוננות שמיד מייצרת מחיצה וירטואלית בין המוסר לשומע, גם כשהדרשן מוסר את הדברים בצורה נעימה ומעניינת, היא נקלטת אצל התלמיד דרך פילטרים.

לעומתו המגיד שיעור יושב על משבצת ליבון הסוגיות הנלמדות, אין בינו לבין הטחת מוסר ולא כלום, וממילא האוזן משוחררת לשמוע, וכשהדברים מאירים ומשמחים הם חודרים ללא שום מחיצה בליבו של התלמיד.

משגיח לא קטן

את הדברים אנו צריכים לאמץ בימי בין הזמנים, גם ההורה הינו משגיח לא קטן... חמור יותר שהוא משגיח גדול, אולי ענק... אם אנו גם ננסה לחנך ולהטיף בימים אלו, יש הסתברות גדולה שהמוסר לא ייקלט, וגם החיבור של הילד לבית דרך ה'כף' של ימי החופש יתרחק מאוד, לא קיבלנו אפוא כלום! ומי יודע אם לא הפסדנו רבות...

אם נדאג להפוך את עצמנו למקור החוויה בימי בין הזמנים שם נוכל להעביר את המסרים בצורה חביבה וצדדית, התועלת תהיה גדולה ועצומה, ללא ספק, ונזכה לרוב נחת מכל יוצאי חלצינו.

בעל הבית האמריקאי אל השוכר ואמר: "יש לי בעיה אחת. קניתי את הדירה הזאת בשביל ימות המשיח, שתהיה לי דירה בירושלים. אם המשיח יבוא בפתע פתאום, לא אוכל להמתין עד שתתארגן. לכן, אני מבקש שתחתום בחוזה שאתה מתחייב לפנות את הבית תוך 48 שעות מביאת המשיח. בתמורה, אוריד לך 1,000 שקלים משכר הדירה מדי חודש". התלמיד החכם הסכים, והם חתמו על החוזה. כך, הוא ומשפחתו מתגוררים בדירה שנים רבות.

שאל אותי הרב וולס: "האם אותו תלמיד חכם אינו מאמין בביאת המשיח? מדוע חתם על סעיף כזה? וכי הוא מתכוון להיזרק לרחוב עם עשרת ילדיו ביום הגאולה?". תשובתו הייתה מאירת עיניים. הוא הסביר: "אין בית המחנך יותר לציפייה למשיח מאשר הבית הזה. אותו אב אומר לילדיו: 'ראו, יש יהודי באמריקה, החי את חייו הרחק מכאן, והוא מוכן להפסיד אלף שקלים בכל חודש רק כדי להיות בטוח שכשהמשיח יבוא, הדירה שלו תהיה פנויה. עלינו להיות מוכנים לכך בכל יום. אנחנו נסתדר, נלך להורים, נמצא פתרון. אבל דעו לכם, אנו חיים בבית שבו בכל רגע נתון אנו ערוכים לקפל את חפצינו, כי בעל הבית שומר את הדירה הזאת למשיח". זוהי הבנת הלב במיטבה.

עבד עצלן

סיפור נוסף, ששמעתי מהגאון רבי יחיאל נוביק שליט"א, ממחיש את אותו "מרדות בליבו" של אדם. הרב נוביק היה מקורב להגה"צ רבי שלמה ברענודת זצוק"ל, זכר צדיק לברכה. הרב ברענודת היה אדם חולני שנים רבות, אך בחודשיו האחרונים סבל מייסורים קשים שהחלישו אותו עד שכמעט ולא יכול היה לזוז. למרות זאת, הוא התאמץ בקיום המצוות במסירות נפש. חברותא שלו, שהיה מגיע ללמוד עמו פעם בשבוע, סיפר כי בוקר אחד, בשעה 7:30, פנה אליו הצדיק ואמר: "תביא את הבגדים, אני צריך לקום להתפלל". החברותא, שראה כי אינו יכול לזוז ממיטתו, שאל בתמיהה: "רבי, איך?".

השיב לו הגר"ש: "מה זאת אומרת 'איך'? כבר 7:30 בבוקר!". ואז, החל לומר לעצמו, במעין תוכחה פנימית: "איזה עבד עצלן יש לריבונו של עולם. הוא מחיה אותי, הוא נותן לו את כל חייו, ואיזה עבד עצלן יש לו, שבשבע וחצי בבוקר עוד לא קם ממיטתו". הוא ניסה לקום, ונכשל. ושוב חזר על המילים: "איזה עבד עצלן. האם אינו מרגיש כמה האדון שלו מעניק לו? איך הוא מתעצל ולא קם?". הוא חזר על המשפטים הללו עשרות פעמים, עד שלבסוף, בכוחות על-אנושיים, הצליח לקום, להתלבש ולהתפלל.

זוהי המשמעות של "מרדות בליבו של אדם". כאשר אדם חי בתודעה שריבונו של עולם מעניק לו כל כך הרבה, מחיה אותו, זן

פרשת השבוע, סיפור חסידי, ושיעור בהלכה

קו השיעורים והתוכן של 'דרשו' עם מגוון רחב של תוכן תורני איכותי

077-2222-666 וא 4992*

אחד מראשי הפעילים היה גבר אלים. אל מול הזעקה של סבא שלי, שבאה אחרי תקופה של מתיחות גדולה מאוד בתוך המושב והרבה מאוד תככים ודם רע בין הצדדים, הוא לא משל ברוחו...

על מאבק עיקש שנשא פירות ופירי פירות, ועל עקשנות יהודית שאפשרה לשמר את צביונו החרדי של מושב תפרח

הרב עמרם בינעט

"לא תגורו מפני איש" (דברים א', י"ז)

לֹא תִיָּאָחֵז דָּבָר אַחֵר – לֹא תִגְוְרוּ לֹא תִכְנִיִּם דְּכַרְיָהּ מִפְּנֵי אִישׁ, לְשׁוֹן "אֵינִר פְּמִיז" (כ"ז)



ישובים, אולי הם יסכימו לאפשר לנו לבנות יישוב חרדי. כולם הרימו גבה, מפא"י? יישוב חרדי? זה לא הולך ביחד. אבל החליטו לנסות, מה כבר יכול להיות, יענו להם תשובה שלילית? הם כבר התרגלו לשמוע 'לא', לא פחדו מזה. וכך מצאו נציגי הקבוצה את עצמם עומדים על מפתן דלתו של פקיד מפא"ניקי, קיבוצניק בכל רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו, ומציגים בפניו את ההצעה המפתיעה. המפלגה שחרטה על דגלה את המלחמה במורשת התורה, תסייע בהקמת יישוב חרדי. למרבה ההפתעה הפקיד דווקא התלהב מהרעיון, למה לא? זה מרחיב את שורות המפלגה, יהיו עוד כמה חברי מפלגה מהמחוז הזה, וזה דווקא הסתדר לו בחשבונות הפוליטיים שהוא עשה בינו ובין עצמו, וכך הלך הרעיון וקדם עצמות וגידים במהירות.

הבהרה חד משמעית

אבל היהודים ההונגרים לא מיהרו לקחת את העזרה, הם הבהירו חגיגת וחד משמעית שאף שהם מוכנים לקבל את מרותה של המפלגה בנושאים שונים כמו תקציבים, להיכן להפנות את התוצרת החקלאית ועוד כהנה וכהנה אינטרסים ועניינים שהיו מקובלים באותה העת, דבר אחד הם דורשים להשאיר מחוץ לסיפור - את נושא החינוך. אתם לא מתערבים לנו בחינוך בשום פנים ואופן. לא בגני הילדים, לא בבתי הספר, לא בתלמודי התורה, בנושא הזה אנחנו שומרים על עצמאות מוחלטת! הנושא הוסכם, והיישוב יצא לדרך.

אבי מורי הרה"ג ר' יהושע בינעט שליט"א, סיפר לי מעשה שהיה עם אביו, זקני הרה"ג ר' מאיר בינעט זצ"ל, ממייסדי מושב 'תפרח'. סבא שלי עלה לארץ אחרי השואה הנוראה, וכמו עולים רבים אחרים, שיכנו אותו במעברה. הם גרו שתי משפחות בכל צריף, כשביניהן הפרדה מחיצה שהיתה עשויה משמיכה בלוויה. הם היו שלושה, סבא וסבתא, ויבלחט"א בנם הגדול דודי האהוב הרה"ג ר' שמואל בינעט מקוממיות, עמוד של חסד ושל תורה. הוא היה אז בן חצי שנה, והסבא מצא שם במעברה עוד כמה חברים הונגרים כמוהו, יראי שמים בתכלית, 'חסידישע אידן' שלא מוכנים להתפשר על קוצו של יוד בהלכה ובמנהגים שקיבלו מאבותיהם.

באותה עת החלו להתארגן קבוצות קבוצות של יהודים שהקימו יישובים חדשים. כל קבוצה חיפשה לעצמה בית פוליטי, חסות של מפלגה כלשהי, ולאחר מכן עלו לקרקע והחלו לבנות בתים, לסלול שבילים, ולכונן חקלאות וחיי קהילה. המפלגה שנתנה את החסות היתה דואגת לתקציבים, לחומרי בנייה, מסייעת להם לקנות את חיות המשק הראשונות, תרנגולות, פרות, כבשים, חמורים כדי שיוכלו לייצר תנובה חקלאית ולשווק אותה.

יישוב בדרום

גם סבא שלי, יחד עם קבוצה של עולי הונגריה, החליט לבנות יישוב. הם חיפשו מקום מתאים וגילו שבדרום אפשר לקבל בקלות קרקעות ולהקים יישובים. כך הם מצאו את עצמם במקום שהיום מתנוסס בו מושב תפרח לתפארה, שאז היה מדבר שמם, לא היה שם כלום, אפילו לא צינור מים או כבל חשמל.

הם פנו לאגודת ישראל, וביקשו שהמפלגה תפרוש עליהם חסות כיאה וכיאות למושב חרדי. זה לא עבד. ניסו את פועלי אגודת ישראל, אבל בדיוק לא הסתדר כי הקימו יישובים אחרים, לא היה תקציב, לא היה רצון, בקיצור אחרי שניסו שוב ושוב הם הבינו שאין עם מי לדבר.

אחד מהם הציע, אולי נפנה למפלגת מפא"י. הם בונים הרבה מאוד

לעוק, נהיתה שם בוקה ומבולקה ונציגי המפלגה התחילו לאיים: "אם לא תקבלו עליכם את דין המפלגה, נזרוק אתכם משורותיה", איימו, והתושבים השיבו "נעשה ונשמע", תזרקו אותנו ותעשו מה שאתם רוצים, הילדים שלנו ילמדו בחידר, לא בבית ספר של מפא"י".

לא יצאו ימים מרובים, והמושב נזרק משורות מפא"י, וחילופי לעצמו בית פוליטי חדש. הפעם באגודת ישראל כבר היה עם מי לדבר. הם הלכו לרשם העמותות כדי להסדיר את העניין של רישום המושב באגודת ישראל, אבל הפקידים שם כמוזן היו כולם אנשי מפא"י, הערימו עליהם קשיים, ולא אפשרו להם לבצע את ההעברה.

אנשי המושב ביררו וגילו שמי שממונה על הנושא זה לא פחות מלוי אשכול, מי שלימים התמנה כראש הממשלה. הם נסעו אליו לירושלים, אבל הוא התחמק, הפקידים אמרו להם שהוא לא נמצא במשרד, נסעו פעם נוספת ופעם שלישית, וכל פעם התוצאה היתה זהה, לא נתנו להם להיכנס ללוי אשכול. באותם זמנים כל נסיעה לירושלים היתה מורכבת מאוד, הם נסעו על חמור אל מחוץ למושב, משם נסעו באוטובוס לתחנת הרכבת, ומשם התקדמו לכיוון ירושלים, זה היה מאוד מורכב.

סבא שלי הבין שבצורה הזאת זה לא ילך, הוא ארגן את תושבי המושב, ובתענית אסתר בבוקר אחרי התפילה הם יצאו כל תושבי תפוח, בשלושה או ארבעה אוטובוסים שאורגנו מראש, הישר ללשכתו של לוי אשכול. הם הביאו איתם מגילת אסתר וגם אוכל לשבירת הצום ולסעודת הפורים, והבהירו בצורה ברורה שהם לא זזים משם עד שלוי אשכול יקבל אותם ויחתום על הבקשה שלהם. הגיעו כל הקבוצה, התמקמו במסדרונות, והפקידים המבוהלים הבינו מהם שאם הם לא יוכנסו לפגישה, הם יישארו פה גם עד פסח אם אין ברירה.

כעבור כמה שעות לוי אשכול הגיע, קיבל אותם וחתם על כל מה שביקשו. "אני יכול לעמוד מול הרבה מאוד בעיות", הוא אמר, "אבל עם ההונגרים העקשנים הללו אנחנו לא יכולים להסדר". הנושא הוסדר, והיישוב עבר הישר לזרועותיה של אגודת ישראל.

מאבק על הצביון

עברו שנים, ולאט לאט האווירה במושב הלכה והתערערה. הצעירים למדו בישיבות בירושלים ובבני ברק, וכשהתחתנו הם העדיפו להישאר במרכז, במושב נשארו רק המבוגרים, וחלקם עברו לגור ליד הילדים. את מקומם תפסו תושבים שלא היו חרדים, חלקם אפילו פחות מכך. האווירה הפכה פחות חרדית משהיתה בהתחלה. אבי מורי שליט"א מספר שכשהוא היה כבן 17, קמו כמה צעירים חילונים, והחליטו שהגיע הזמן להוציא את המושב מידי 'אגודת ישראל' ולהחזיר אותו למפא"י, כדי שיהיה מושב חילוני.

בהתאם לפרוצדורה הנדרשת, הם הגישו בקשה לרשם העמותות, ונקבע כי תיערך הצבעה כללית, כל בני המושב יוכלו להצביע כל אחד לפי נטיית לבו, ומה שהרוב יחליט, זה מה שיהיה.

למעשה היה רוב לציבור החרדי כי הצעירים שעזבו את המקום

את הבנייה ביצעה חברת 'סולל בונה' המפורסמת, אבל העובדים היו אנשי המקום. החברה סיפקה סיוע בתוכניות אדריכליות, אישורי מהנדס, חומרי בניין, הובלה וכדו', אבל התושבים היו צריכים לבנות הכל בעצמם. גם סבא שלי בנה בעצמו את הבית ואת השביל המוביל אליו, ובכוחות משותפים הם סללו את הכבישים בתוך המושב ואת הגישה אליו. הם הציבו עמודים, מתחו כבלי חשמל, עבדו קשה מאוד. כחצי שנה לקחה מלאכת הבנייה כשבכל התקופה הזאת, סבתא שלי נשארה עם התינוק במעברה.

ואכן, המושב התחיל לפרוח, קם והיה ליישוב תוסס ופעיל. בית הכנסת נבנה בעמל וביזע רב והיה מלא מפה לפה בשעות התפילה, שיעורי תורה.

הניסיון הראשון

כל תושבי המקום היו זוגות צעירים, וכשהילדים הראשונים שלהם גדלו קצת, הקימו גן ילדים, ולאחר מכן גם חידר לבנים ובית ספר לבנות.

באיזשהו שלב, מישהו שם בצמרת של מפלגת מפא"י עבר על ספר התקציב, וגילה שחלק מכספי המפלגה מופנים למימון של תלמוד תורה. הוא נחרד לנוכח הגילוי המזעזע הזה, ומיהר לספר זאת לכמה חברים נוספים, במפלגה קמה זעקה גדולה, והחליטו לעשות הסבה, במקום תלמוד תורה, יוקם בית ספר, ילמדו לימודי ליבה כמו שצריך, הילדים יקבלו חינוך שיסייע להם לגדול נאמנים למפלגה ולמדינה כמוזן.

הגיעו נציגי המפלגה למושב, התושבים לא ידעו מה עומד ליפול עליהם, זימנו אותם לאסיפה כללית, ואחד מבכירי המפלגה עלה לנאום, הוא הסביר להם שמפא"י זו מפלגה עם ערכים מאוד ברורים, היא לא יכולה להמשיך לממן את תלמוד התורה המאולתר שהם הקימו לעצמם פה, הלימודים חייבים להיות מפוקחים ומאורגנים, בקיצור, סוגרים את תלמוד התורה ופותחים בית ספר שבו כמוזן יתפללו וילמדו גם תנ"ך ו'מדעי היהדות', אבל במינון הנכון והראוי, לצד לימודי חול ברמה גבוהה...

המושביניקים נותרו פעורי פה, הסתכלו זה על זה, ותהו מי הוא זה ואיזהו שימלאהו לבו להילחם נגד המפלגה ששלטה אז בכל המדינה ביד ברזל.

אבל סבא שלי לא עשה חשבונות. הוא קם ממקומו, נתן דפיקה אדירה על השולחן, והבהיר בקול רועם ובטון שאינו משתמע לשתי פנים: "לא יקום ולא יהיה! הקמנו את המושב על טהרת הקודש וכך נחנך את הילדים שלנו. פה לא יהיה בית ספר לבנים, פה יהיה תלמוד תורה, הילדים שלנו ילמדו לימודי קודש ברמה גבוהה, ולימודי חול לפי הצורך, כפי שאנחנו נחליט בעצת רבותינו. היה לנו הסכם ברור אתכם שאתם לא מתערבים לנו בנושא החינוך, והסכמים צריכים לכבד!".

עקשנות הונגרית

הזעקה הזאת נתנה עוז ותעצומות לכל שאר התושבים שהחלו

הם הביאו איתם מגילת אסתר וגם אוכל לשבירת הצום ולסעודת הפורים, והבהירו בצורה ברורה שהם לא זזים משם עד שלוי אשכול יקבל אותם ויחתום על הבקשה שלהם

הקודמת היה לחילונים רוב רק בגלל שחלק מהחרדים התעצלו להגיע. הפעם היה כבר גיוס כללי, כל החרדים הגיעו ובהצבעה החוזרת שנערכה, הוחלט ברוב ברור שהמושב יישאר חרדי... הסבא זצ"ל קיבל סטירה, אבל הציל את מעשה ידיו להתפאר, מה שאפשר בהמשך את הקמתה של ישיבת תפוח הנודעת לשם ולתהילה, דבר שלא היה קורה אלמלא אותה סטירה שהנוחתה על לחיו של סבי, בזכות זה שהוא לא אגר את מה שהיה לו לומר, לא שמר אותו בלב, אלא ביטא את הכאב שלו, והפך את הכל לטובה. אחר הדברים האלה אפשר אולי להסביר את משמעות הכתוב 'לא תגורו מפני איש', זה לא רק ציווי אלא גם ברכה והבטחה. אם אתם תעשו את המוטל עליכם, לא תגורו מפני איש, לא תחזיקו בלב את מה שצריך להיאמר כמו אוגר בקיץ ששומר את הכל המסתרים - הקב"ה כבר יעשה את שלו. הוא כבר ידאג שהמחאה שלכם תתקבל ותפעל את פעולתה. כשיהודי צועד לאורה של התורה, בלי חשש ובלי מורא, התורה שומרת עליו ומצילה אותו מכל רע.

יוכלו להצביע מתוקף המעמד של 'בן ממשיך' שהיה להם והיו כאלו שעדיין החזיקו בבעלות על הדירה במקום, ורק עברו לגור בשכירות בעיר, אבל היה חשש כבד שלא כולם יטרחו לבוא ממרחקים כדי לממש את זכותם ולהצביע, וכך יהיה רוב לחילונים. הסבא שלי והתושבים החרדים האחרים ניסו לשכנע את כל מי שרק יכלו להביא מכל מקום שהוא שיגיעו ביום המיועד כדי להצביע, חלקם אכן הגיעו אבל לא מספיק, וכשנערכה ההצבעה היה רוב לחילונים.

מחאה נמרצת

הנציג של רשם העמותות סיים את ספירת הקולות, וכבר עמד להכריז על שינוי אופיו של המושב, אבל סבא שלי, שהקים את המקום בעשר אצבעותיו כדי שיהיה מושב חרדי, לא יכול היה לשאת את התבוסה הנוראה, הוא קם ממקומו וזעק בקול גדול: "בשום פנים ואופן לא יהיה פה מושב חילוני, אנחנו החרדים הקמנו אותו וכך הוא יישאר".

אחד מראשי הפעילים בעד הפיכת המושב לחילוני, היה גבר אלים, תרתי משמע, גם היה לו כח רב וגם הוא התנהג באלימות. אל מול הזעקה של סבא שלי, שבאה אחרי תקופה של מתיחות גדולה מאוד בתוך המושב והרבה מאוד תככים ודם רע בין הצדדים, הוא לא משל ברוחו, והנחית סטירת לחי אדירה על לחיו של הסבא.

הסטירה הזאת הדהדה מקצה האולם ועד קצהו, אף אחד לא פספס את האירוע הזה, והמפקחים מטעם רשם העמותות הודיעו בו במקום, שמאחר והאסיפה התדרדרה לאלימות, הכללים קובעים שהיא מבוטלת מעיקרה, וכדי לקבל החלטות יצטרכו לקיים אסיפה חדשה. החוק הזה נועד כדי למנוע אלימות בכינוסים במושבים, שהיו לא פעם תוססים מאוד והתדרדרו עד לאלימות של ממש כמו שקרה במקרה הזה.

ניצחון לדורות

ואכן, נקבע מועד חדש לאסיפה, אבל הפעם כולם כבר ידעו שבפעם

מִלֵּאָה הָאָרֶץ יִדְעָה סִנִּיפִי 'דְרֵשׁו' בְּרַחֲבֵי תֵבֶל

ישראל | ארה"ב | אירופה | צרפת | ארגנטינה | אוסטרליה | בלגיה | קנדה
מקסיקו | דרום אפריקה | שווייץ | אוסטרליה | הונגריה | ונצואלה | פנמה
בלארוס | אוקראינה | רומא | ג'יבלטר | הולנד | ברזיל | ברלין

חיש מהר לבש את בגדי השבת שלו ורץ בריצה מהירה אל פתח הבית לקבל את פני האורח הדגול, אלא שאז הוא נדהם... הוא רואה שלפניו עומד אמנם אורח חשוב, אהוב ומכובד, אך לא אותו הוא ציפה לראות...

סיפורי הוד על צפייתו הדרוכה של בעל ה'ישמה משה' זי"ע למלך המשיח



הרב ישראל ליוש

"גם בי התאנף ה' בגללכם לאמר גם אתה לא תבא שם" (דברים א', ל"ז)

הקשר בין פרשת דברים לתשעה באב, הוא לא רק משום הפסוק 'איכה אשא לבדי טרחכם ומשאכם...' אלא גם בגלל סיפור המרגלים המוזכר בפרשה. שהרי בתשעה באב, היום בו נחרב בית המקדש, נגזר על אבותינו שלא יכנסו לארץ, כפי שמובא בגמ' (תענית כט) "אתם בכיתם בכיה של חינום ואני קובע לכם בכיה לדורות".

הקשר בין שני הבכיות מבואר ב'אור החיים' נפלאות, כי הנה בתוך סיפור המרגלים אומר משה רבינו לעם ישראל: 'גם בי התאנף ה' בגללכם לאמר אתה לא תבוא שם', ורבו המפרשים המבארים את הקשר בין אי כניסתו של משה רבינו לארץ ישראל שהיה, לכאורה, בעוון מי מריבה לפרשת המרגלים, ומדוע מטיח בהם משה שזה קרה בגללם?

ה'אור החיים' הק' בדרכו מבאר עפ"י דברי הגמ' (סוטה ט) שאם משה רבינו היה נכנס לארץ והיה בונה את בית המקדש, הוא לא היה נחרב, שאין אומה ולשון נוגעת בו. ואמרו עוד (מדרש תהלים עט) שע"כ אמר המשורר 'מזמור לאסף אלוקים באו גוים...' ולא 'קינה לאסף...' מפני שבחורבן בית המקדש השליך הקב"ה חמתו על העצים ואבנים.

על כן, כיון שבעוון המרגלים ירדו ישראל מצדקותם וגברה יד הרשעה, אזי אם משה רבינו היה נכנס לארץ ישראל והיה בונה את בית המקדש, הרי לא היה הקב"ה יכול להשליך חמתו על העצים ואבנים, וחלילה היה חרון אפו על שונאי ישראל והיה מכלם במקום חורבן הבית. לכן, בגזירת המרגלים, שהיא העת שירדו ישראל מדרגתם, גזר אף על משה רבינו שלא יכנס לארץ ישראל, כדי שלא יבנה את בית המקדש, וממילא יוכל לכלות חמתו על העצים ואבנים, ובכך ינצלו ישראל מחמת ה'.

הסיבה העמוקה

נמצא אפוא, שבגזירת המרגלים נגזר גם על הבית שייחרב, כי אם לא היו המרגלים חוטאים וישראל היו נשאים בטהרתם, היה משה נכנס לארץ ישראל ובונה את הבית והוא לא היה נחרב לעולם.

ומוסיף ה'אור החיים' שאף שבתורה נראה שמיתת משה ואי כניסתו לארץ, היו בגלל מי מריבה, ולא בעבור המרגלים? הביאור בזה שאם אכן משה רבינו היה מדבר אל הסלע, או אז על ידי

הקידוש ה' הגדול, היו ישראל חוזרים לטהרתם כמו שהיו קודם חטא המרגלים, וממילא היה אפשר שמשה רבינו יכנס לארץ ויבנה את בית המקדש, כי מחמת דרגת טהרתם, כבר לא היה צריך לכלות חמתו עליהם.

העמל בתורה הוא בית המקדש

"ועתה בעוונותינו הרבים, כאשר חרב בית המקדש ועדיין אינו נבנה, ואין לנו מקום להשראת שכינתו ית', צריך כל יהודי להשרות את השכינה בתוך גופו, והוא יכול לעשות זאת ע"י עסק התורה הק', כי בזאת עושה האדם דירה לו ית' בתחתונים להשכין כבודו בארץ, ובזה מתקיים תכלית 'ושכנתי בתוכם'".

כדברים האלו זעק מנהמת ליבו הגאון רבי משולם דוד סולובייצ'יק זצ"ל במעמד חנוכת הבית להיכל ישיבת בריסק בשנת תשנ"ז, וסיפר מעשה נפלא אודות מי שמשלים את גופו ע"י עסק התורה, להשוותו לבית המקדש ולמקום השראת השכינה...

מהומה גדולה פרצה בחצר בית הכנסת בוילנא. וכשפתח הגר"א את החלון כדי לברר את פשרה של המהומה, נפגשו עיניו באדם שנכנס בו דיבוק. "אתה הוא זה שמכריזים עליי בשמים: 'הזהרו באלהיו ובתורתו?' - "שאל הדיבוק את הגאון. הגאון הסתובב, עזב את החלון ושב לחדרו, וסירב להתעסק עם הדיבוק.

כעבור שנים, שוב היה מעשה שנכנס דיבוק ביהודי מנובהרדוק, ואחר שעשו פעולות להוצאת הדיבוק ולא הצליחו, אמרו לדיבוק שאם לא ייצא מהאיש, יקחו אותו להגר"א מוילנא. או אז נלחץ הדיבוק ואמר: "ממנו אני באמת מפחד..."

מהומה גדולה פרצה בחצר בית הכנסת בוילנא. וכשפתח הגר"א את החלון כדי לברר את פשרה של המהומה, נפגשו עיניו באדם שנכנס בו דיבוק. "אתה הוא זה שמכריזים עליו בשמים: 'הזהרו באליהו ובתורתו?'" - שאל הדיבוק את הגאון

אף ראש המשפחה, חותנו, בעל ה'ישמח משה' זי"ע המתין לו בדרכו, הוא ישב בחדרו שקוע כל כולו במוש חיי, התורה הקדושה, וכמובן לא נטל חלק פעיל בהכנות לקראת בואו של חתנו אהובו. השעה הייעודית לבוא החתן קרבה, ובני הבית עמדו בחלונות וציפו כבר לראותו. עברה שעה ארוכה והוא טרם נראה באופק. בני הבית החלו לדאוג לשלומם, וכל רגע נוסף הגביר את המתח והציפייה. סוף סוף, הנה הגיע הרגע המאושר, החתן נראה מרחוק מבעד לחלון. אחד מבני הבית רץ מהר לחדרו של בעל ה'ישמח משה' והודיע בהתרגשות גדולה: "הוא הגיע...!". התנער ר' משה ממחשבותיו. חיש מהר לבש את בגדי השבת שלו ורץ בריצה מהירה אל פתח הבית לקבל את פני האורח הדגול, אלא שאז הוא נדהם... הוא רואה שלפניו עומד אמנם אורח חשוב, אהוב ומכובד, אך לא אותו הוא ציפה לראות, הוא חשב שהוא עומד לפגוש את מלך המשיח... הרי אמרו לו שהוא הגיע, ולמי התכוונו אם לא למלך המשיח שהוא כל כך מצפה לו, ואליו מופנים כל מחשבותיו... בעל ה'ישמח משה' זי"ע לא יכול היה לשאת את גודל האכזבה והוא נפל מתעלף. כשבאו להעיר אות רוחו, שמעו אותו ממלמל: "הוא עוד לא הגיע...! זה לא הוא...!"

"ממה אתה ירא?" - שאלו את הדיבוק - "הרי הגאון כבר בסוף ימיו, והרי הוא אוכל כשאר בני אדם ואינו עורך עוד תעניות וסיגופים?!" "הגאון באכילתו מתקן תיקונים גדולים כמו הקרבת קרבנות שהיו בבית המקדש..." - ענה להם הדיבוק בסילודין... "הרי לנו" - סיים הגר"ר משולם דוד את דרשתו - "שמעוצמת לימוד התורה, הגיע הגר"א לשלמות של 'ושכנתי בתוכם', וגופו נעשה כמשכן וכבית המקדש, וממילא אכילתו היתה כהקרבת קרבנות".

לו ידעתי לא חייתי

ועד שיבנה בית המקדש השלישי, אנו מצפים ומייחלים לשופרו של משיח שיבוא במהרה לגאלנו. אלא שהציפייה למקדש שיבנה, היא מהעבודות הקשות שבמקדש. וכעוצמת הציפייה אנו למדים על תחושת החסר בהיעדר הדבר לו מצפים. ועל כן צדיקי עולם שאכן הרגישו על בשרם ועל נפשם את צער גלות השכינה, בהילקח ממנה מקום השראתה בתוך בני ישראל, אכן ציפו לגאולה בקוצר רוח, וכפי שאמר הגה"ק בעל ה'ישמח משה' זי"ע לפני פטירתו: "אם הייתי יודע בימי נעורי שאזקין ומשיח עדיין לא בא, לא הייתי יכול לחיות מרוב צער, ונפשי הייתה יוצאת ממני, ורק גודל בטחוני ותקוותי שהוא יבוא בכל עת, החיוני עד עתה..."

מהו הרעש הזה?

כל חייו של בעל ה'ישמח משה' היו מקשה אחת של ציפייה דרוכה לביאת המשיח. כאשר שמע רעש ברחובה של עיר, היה נבהל ושואל: "מהו הרעש הזה, וכי משיח בא...?" פעם הציע לו ידידו לקנות עבורו דירה סמוך לחצר בית הכנסת, אמר לו ה'ישמח משה': "למה לי לקנות כאן דירה בחוץ לארץ, והלא במהרה יבוא משיח ושם בירושלים בע"ה יהיה לי היכן לגור...!"

האורח הלא צפוי

המשפחה כולה מתרגשת, הנה עומד להופיע אורח חשוב, החתן הנכבד הגאון רבי אריה ליב ליפשיץ זצ"ל בעל ה'אריה דבי עילאי'. הוא היה מאוד אהוב על בני המשפחה ומכאן ההתרגשות הגדולה. ההכנות היו בהתאם, הבית נשטף וצוחצה, הכינו אף מיני מתיקה וכיבוד כיאה וכנאה, וכולם ציפו בהתרגשות לבואו.

תמיד רצית לזכור

ולדעת את מה שלמדת?

מצטרפים למבחני 'דרשו'. לחזור, לשנן, להבחן, לדעת!
1,200 מוקדי מבחן חודשי ברחבי הארץ והעולם.
לפרטים והרשמה גש לעמדות 'נדרים פלוס'

הפלסטיק היה קצת שבור, הייתה שם חתיכה קטנה, איזה צ'ופצ'יק עקום קטנטן, אז זרקתי אותו. הטכנאי פוּכר את ידיו בתנועה שנשמעת היטב מעבר לקו, ואומר לו בקול של ניחום אבלים, זרקת את החיישן של המפתח, אדון אלחנן, המצב שלך לא טוב.

איך מעשה קטנטן של איש אחד בודד ולא מאוד חשוב, יכול לבנות את בית המקדש שדורי דורות חיכינו לבנייתו?



הרב צבי גטקור

"צִיּוֹן בְּמִשְׁפַּט תִּפְדָּה וְשִׁבְיָהּ בְּצִדְקָה" (הפסרת דברים)

זה קרה ממש לפני ימים מספר, ישבתי בחדר קטן בבית הכנסת שלנו, ופתאום הוא נכנס, לחוץ וסוער, ובפיו רק שאלה אחת, הפח כאן? כן, עניתי, מה קרה. והוא במקום לענות, הפך את הפח ופיזר את תכולתו על הרצפה, ורק אז החל להסביר.

היה זה הרב אלבוים הגבאי המסור של בית המדרש, תלמיד חכם מסודר ותכליתי, מעמיק ומבין, ובעיקר נכבד הקהל, בקצרה, לא האיש שהייתם מצפים ממנו על הבוקר לפזר פחים בבית הכנסת... אז מה הביא אותו לחפש מחט בערמה של שחת, או יותר נכון צ'ופצ'יק בערמת ניירת וטישו, הסכיתו ושמו.

הרב אלבוים כמידי בוקר נכנס לרכבו, מכניס את המפתח, מסובב, והפתעה מצפה לו, שקט, כלום לא זז, הרכב לא מתרשם.

פעם נוספת, מפתח - קוד - סיבוב, גורנישט, כלום.

הלב נופל, והמכסה מנוע מורם מעלה, מי יודע מה ארע לרכב, בודקים כאן, בודקים שם, הכל נראה רגיל ותקין. אבל הרכב לא זז.

ר' אלחנן מתקשר לטכנאי, בעל המוסך, ומתנצל על השעה המוקדמת, על ההפרעה שלא בשעות מילוי תפקידו, ומספר לו שהרכב לא זז. כלום.

הכל נראה מושלם

הטכנאי מסביר לו, שאין כזה דבר רכב ש'מת' סתם כך, רכב שמת יש איזשהו סימן או הקדמה, לא שייך ברכבים המושג של 'לא קם בבוקר', ואם זו תקלה ברמה כזו שהוא לא מוציא הגה, קרה משהו ויש לברר מה קרה.

אבל הוא לא יודע לומר לטכנאי מה קרה. אמש בערב הכל היה תקין, הרכב נסע כרגיל, וכעת גם הכל נראה שלם ומושלם, אבל במציאות הוא לא מניע.

תנסה לחשוב בכל זאת מה יכול להיות שקשור לרכב באיזושהי צורה שקרה אתמול בלילה.

הוא מנסה לחשוב, ולפתע הוא נזכר במשהוא אבל מה יכול להיות,

הוא מספר למוסכניק, שאתמול בלילה הוא יישר את המפתח שהיה קצת עקום, אבל מסתייג מה יכול להיות בליישר את המפתח.

לילה הוא חיכה. המוסכניק מתעורר וממש מפציר בו לתאר לו את כל שלבי היישור המדובר, ור' אלחנן מתאר, פתחתי את הבורג של הפלסטיק שבראש המפתח, הוצאתי את המפתח, ישרתי והחזרתי, וסגרתי את הפלסטיק, זהו.

אבל האמת אני נזכר, הפלסטיק היה קצת שבור, הייתה שם חתיכה קטנה, איזה צ'ופצ'יק עקום קטנטן, אז זרקתי אותו.

ואיפה הוא שואל הטכנאי בהול?, אמרתי לך, עונה ר' אלחנן זרקתי אותו...

הטכנאי פוּכר את ידיו בתנועה שנשמעת היטב מעבר לקו, ואומר לו בקול של ניחום אבלים, זרקת את החיישן של המפתח, אדון אלחנן, המצב שלך לא טוב.

למה לא טוב? כי קשה מאוד להשיג את החיישן הזה, וגם אם אני אשיג זה יקח כמה ימים, וגם יעלה לך כמובן טבין ותקילין.

ניסיתי להיזכר להיכן זרקתי אותו בכל כוחי, ונזכרתי שכנראה השלכתי אותו לפח הזה, סיים ר' אלחנן, כשכמובן אני מצטרף לנבירה בזבל.

אחרי דקות מתוחות מצאנו איזו חתיכה, משהוא קטנטן שבקטנטנים, בצורה א-סימטרית, שבהחלט לא הייתה נראית חיישן, ור' אלחנן

כשהתקרבו פנה אליו הרב ניימן ושאל: "לאן אתה הולך?" והבחור השיב בלי להניד עפעף ונקב במחוז חפצו, מקום שהוא ב'בל יראה' בשביל יהודי שומר תורה ומצוות. הרב ניימן הביט בו ממושכות ואמר: "כן, אבל למה בלי סוודר?"

אהבה מגולה ותוכחת מסותרת, ככלים המשלימים זה את זה בחינוך ובכלל...

הרב מאיר בנימיני

"אלה הדברים" (דברים א', א')



מובא בשם הרבי בעל ה'תורת אמת' מלובלין, הגאון רבי לייבל איגר זי"ע נכדו של גאון ישראל רבי עקיבא איגר זי"ע, לבאר הטעם מה שתמיד קורין פרשת דברים בשבת שקודם תשעה באב. הוא מסביר זאת לפי מה דאיתא במדרש (דברים פ"א ס"ד) אלה הדברים, "א"ר אחא ב"ר חנינא, ראויות היו התוכחות לומר מפי בלעם והברכות מפי משה, אלא אילו הוכיחם בלעם היו ישראל אומרים שונא מוכיחנו, ואילו ברכם משה היו אומות העולם אומרים אוהבן ברכן, אמר הקב"ה יוכיחן משה שאוהבן ויברכן בלעם ששונאן, כדי שיתבררו הברכות והתוכחות ביד ישראל".

משל במדרש

משל למה הדבר דומה, למלך שהיה לו בן יחיד שכל שעשועיו בו, והיה רוצה להדריכו לילך בדרך הישרה והרצויה, והיה אדם שהיה אוהב את המלך ומסתמא שיאהב גם כן את בן המלך, והפקיד המלך אותו לייסר את בנו להיטיב דרכו, כי יודע היה שלא יכביד עולו עליו רק לפי הצורך. ואילו היה נותן את בנו ביד שונאו לחנוכו היה מכביד עולו עליו יותר ממה שהיה צריך כדי לחנוכו, אבל הטובות לבנו היה שולח המלך דוקא ביד שונאיו כדי שגם המה יעניקו לו ברכות וטובות והיו נכנעים תחתיו.

זהו הענין שהיו התוכחות נאמרות על ידי משה שהיה אוהב ישראל ויודע שכל עניני התוכחות רק בכדי להיטיב אחריתם שילכו בדרך ישרה ולא יכביד עולו, ואדרבה גם תוכחותיו ברכות הנה, כמו שנאמר "אלה הדברים אשר דיבר משה", דיבור לשון קשה, ואפילו הכי היה תוכם רצון אהבה וכל מיני ישועות טובות.

וזה מה שמסיים הכתוב (א, יא) "ה' אלקיכם הרבה אתכם וגו' ויברך אתכם כאשר דבר לכם", גם כאן נאמר דיבור שהוא לשון קשה, להורות שגם הדיבור קשה שדיבר משה לכל ישראל היה להוסיף עליהם ברכה וטובה עד בלי די, ומאידך נתן השי"ת ביד בלעם הברכות לישראל כדי שמלאך רע בעל כורחו יענה אמן וגם הוא יברך את ישראל.

אהוב את התוכחות

בספר 'מעיינה של תורה' מובא כי חסידים מספרים על בעל ה'שפת

אמת' זצ"ל, כי בהיותו ילד למד מעם עם חברו כל הלילה בהתמדה, ורק לפנות בוקר שכב לישון והיה ישן עד עיצומו של יום. נכנס אצלו סבו בעל ה'חידושיהרי"ם' זצ"ל, והטיף לו שעה ארוכה דברי תוכחה ומוסר, על אשר הוא מרבה בשינה ואינו משכים לקום וללמוד תורה. ה'שפת אמת' ז"ל הקשיב לדברי המוסר הקשים בתשומת לב מרובה, ולא הפסיקו אפילו במלה אחת כדי להתנצל ולהצטדק. חברו שהיה באותו מעמד השתומם מאד, ולאחר מכן שאלהו: "הייתכן? מדוע החרשת ולא אמרת לסבך כי היית ער כל הלילה ולמדת תורה?", השיב לו בעל השפת אמת "לא רציתי להפסיק את סבא באמצע דבריו, למען אשמע מפיו עוד דברי מוסר..." והוכיח זאת מבני גד ובני ראובן "אם מלכתחילה", אמר, "היה בדעתם לעבור את הירדן ולהיחלץ למלחמה, הרי היה להם לומר זאת מיד כשהתחיל משה להטיף להם מוסר: "אחיכם יבואו למלחמה... כה עשו אבותיכם וגו'..." ולא להמתין עד אשר יסיים את תוכחתו הגדולה, שהיתה מלאה ביטויים חריפים ביותר: "תרבות אנשים חטאים", או "כי תשובון מאחריו ושחתם לכל העם הזה?" אלא אין זאת כי אם חבל היה להם להפסיק את משה רבם, כי רצו להוסיף ולשמוע ממנו דברי מוסר".

הוכח לחכם

ומה נפלאו בזה דברי רבינו השל"ה הקדוש על הפסוק "אל תוכח

לקחת סוודר, אני אאחר..."

התקרב הרב ניימן ואמר לתוך אזנו: "אני יודע שיש גם הצגה שניה. תחזור ותקח סוודר, ואחר כך תלך". לא נותרה לבחור כל ברירה, והוא הסתובב חזרה והלך אתנו לישיבה. הייתי משוכנע שבדרך הוא 'ירביץ' בו מוסר,

אך לא. הרב דיבר איתו בלימוד... הבחור, כאמור, היה בעל כשרון גדול, והשיחה התנהלה באופן הטוב ביותר.

כשהגענו לישיבה אמר הרב: "לך לחדר, קח סוודר ותלך". הלה הלך לקחת סוודר. אך יצא מטווה ראייתי, ומיד התפרצתי: הרב, למה עושים כך? איך מרשים לו ללכת?

סטירה אוהבת

במקום שהרב ייתן לו סטירה ויעצור אותו, הוא סטר לי ושאל: "כמה שנים אתה כבר ראש ישיבה?!" דע לך שאני כבר יותר מארבעים שנה ראש ישיבה, ואני צריך שילמדו אותי מה לעשות".

הלכתי לישון. בשנים עשרה בלילה שב חברי לחדר. כעת הוא קלט איזו שטות עשה. "שטרן, קום", טלטל אותי משנת. "תגיד, מה אעשה? הסתבכתי לגמרי. אני משוגע לחלוטין, מה עשיתי?!" מה אתה רוצה ממני? למה אתה מעיר אותי, השבתי לו, תאכל את מה שבישלת... וחזרתי לישון.

בבוקר, אחרי התפילה, ניגש הרב ניימן למשגיח לדבר אתו. חברי התחיל לרעוד ולחש לי: "תסתכל, הם מדברים עלי... עוד מעט יבואו. אוי ואבוי, מי יודע מה יעשו לי!" אבל השיחה הסתיימה - ואף אחד לא ניגש לדבר איתו...

הלכנו לאכול ארוחת בוקר, נכנסנו לבית המדרש והתחלנו ללמוד. באמצע ה'סדר' שמע חברי מאחור את צעדי של הרב ניימן, הוא נתן לי מכה בצלעות ואמר: "אתה שומע את הצעדים הללו? זה הסוף שלי, הנה זה בא..."

הרב ניימן ניגש ישירות אליי: "נו, מה חידשת?" והמשיך לדבר איתו בלימוד, בלי שום מילה על מה שהיה.

כשהלך, אמר לי הבחור: "מי יודע מה הם מכינים לי? הם בטח מחכים שרבי יוסף רוזובסקי יגיע..." אבל רבי יוסף הגיע, השיעור התנהל כרגיל, ושום מילה על מה שהיה לא נאמרה.

בכי מתפרץ

אחרי הצהרים קרא לי אותו בחור ואמר: "שטרן, אני לא מסוגל יותר. אני מרגיש שאני עומד להתפוצץ, אני מוכרח לבקש סליחה מהרב ניימן. אתה היית איתי ביחד, אולי נכנס אליו ביחד?" נכנסנו.

חברי פרץ בבכי, והרב ניימן אמר: "בני יקירי, אבא שלך עובד במע"צ בסלילת כבישים. הוא עובד ב'חמסינים' הגדולים ביותר בקושי רב, ובסוף החודש מקבל חמש לירות. מתוך זה הוא משלם לי לירה, כדי שאני אחנך אותך ואחזיק אותך. אין לך רחמים על אבא?! בפרט שאתה הילד הבכור מתוך תשעה ילדים בבית, וברור, שאם אתה תתקלקל, כולם ילכו אחריו... אמור לי, אין בלבך רחמים?!"

ליותר מכך לא היה זקוק הבחור, על מנת לחולל בעצמו מהפך.

**חברו שהיה באותו מעמד השתומם
מאד, ולאחר מכן שאלהו:
"הייתכן? מדוע החרשת ולא
אמרת לסבך כי היית ער כל הלילה
ולמדת תורה?", השיב לו בעל
השפת-אמת "לא רציתי להפסיק
את סבא באמצע דבריו, למען
אשמע מפיו עוד דברי מוסר..."**

לץ פן ישנאך הוכח לחכם ויאהבך", אם תבוא ותוכיח אדם חוטא ותאמר לו, אתה לץ ופושע, הוא לא ישמע לך, כי יעלב ויפגע מדברך, "וישנאך", לא תועיל בדברי התוכחה מאומה. מה כן? "הוכח לחכם", בוא ותאמר לו, הרי אתה חכם ופיקח, איך מתאים לך לעשות מעשים רעים.

סיפור מאלף על תוכחה שפעלה את פעולתה סיפר רבה של שכונת עזרת תורה בירושלים הגאון רבי יחיאל מיכל בן רחל שטרן שליט"א לרפ"ש, מתקופת לימודיו בפתח תקוה בישיבת 'אור ישראל' בראשותו של רבי יעקב ניימן זצ"ל:

לרב ניימן היה מנהג של קבע ללכת בכל יום למנחה וערבית בבית הכנסת הגדול בפתח תקוה ולהתרים שם את הציבור לטובת הישיבה, ובכל יום היה לוקח איתו אחד מבני הישיבה, כדי שיראו כמה קשה להשיג את הכסף, וידעו לייקר את ממון הישיבה.

באחד הימים הגיע תורי להתלוות אליו, וכשסיימנו לאסוף התחלנו לצעוד חזרה לישיבה. בדרך הבחנתי בחבר שלי הולך. היה זה חבר שישן בחדרי בפנימיה, בחור בעל כשרון חזק, אך כגודל כשוריו כך גודל יצרו. הבנתי מיד שהוא מתכוון לעשות אי אלו שטויות, וניסיתי לסמן לו שיברח, כי הרב ניימן פה. אך הוא החזיר לי סימן מרחוק, כאומר 'לא אכפת לי'...

בלי סוודר?

כשהתקרבנו פנה אליו הרב ניימן ושאל: "לאן אתה הולך?" והבחור השיב בלי להניד עפעף ונקב במחוז חפצו, מקום שהוא ב'ב' לרא' בשביל יהודי שומר תורה ומצוות.

הרב ניימן הביט בו ממושכות ואמר: "כן, אבל למה בלי סוודר? אם אתה תתקרר, מה אגיד לאמא שלך? תחזור לישיבה, קח סוודר ואחרי זה תלך". החציף הבחור פניו ואמר: "אם אחזור לישיבה

הוא יורד מהטיסה הממושכת בנמל התעופה, פותח את הטלפון הנייד שלו ו... עשר הודעות קוליות! 'תעלה מיד על טיסה חזור לארץ ישראל', היו אלו בני המשפחה שבקשוהו שיחזור בדחיפות לארץ ישראל...

יש 'מלבין שיניים לחברו' - ויש 'מלבין פני חברו'



הרב בנימין בירנצוויג

"בְּעֶרְבָה מוֹל סוּף בֵּין פֶּאֶרֶן וּבֵין תְּפֹל וְלָבֹן וְחִצְרֹת וְדִי זָהָב" (דברים א', א')

וברש"י: לפי שאלו דברי תוכחות ומנה כאן כל המקומות שהכעיסו לפני המקום, לפיכך סתם את הדברים והזכיר ברמז מפני כבודו של ישראל.

דבר זה נלמד גם ממה שכתב בפרקי דרבי אליעזר (סוף פרק מד) רבי פינחס אומר בסוף ארבעים שנה ביקש משה להזכיר לישראל מה שחטאו ואמרו "היש ה' בקרבנו אם אין", אמר בלבו אם אני אומר לישראל כך אני מביישם ומלבין פניהם, והמלבין פני חבריו ברבים אין לו חלק לעולם הבא, אלא אומר אני להם מעשה עמלק והם מבינים מה שהיה לפניו, שנאמר "זכור את אשר עשה לך עמלק".

וממשיך לבאר בפרקי דרבי אליעזר - משל למה הדבר דומה, למלך שהיה לו פרדס נאה ובו שושנים ופרחים ועצי פרי, ובפתח הפרדס היה כלב גדול לשומרו, פעם ישב המלך בעליית ביתו וראה את השר שהיה אהובו שנכנס לפרדס לקטוף ממנו שושנים, ומיד התנפל עליו הכלב וקרע את בגדיו עד שנמלט בעור שיניו. אמר המלך אם אני אומר לאהובי השר למה נכנסת לפרדס בלי רשות, הרי אני מביישו, אלא כדי שידע שראיתי אותו בקלקלתו, אני אומר לו, אני מצטער על מה שעשה לך הכלב הרע הזה שהתנפל עליך וקרע את בגדיך עד שנמלטת מפניו, ומיד הוא מבין שראיתי את כל מעשיו בפרדס. כך אמר משה "זכור את אשר עשה לך עמלק" ומיד ישראל יודעים מה שהיה לפני כן.

גם כשצריך לומר תוכחה לאדם, חובה לעשות זאת באופן שלא יהיה הלבנת פנים, באופן שהתוכחה תתקבל על ליבו, וממנה יתחזק ולא להיפך רק יתרחק.

טיסה מיותרת

מעשה בבחור משייבת מיר, שפנה אל ראש הישיבה הגאון רבי נתן צבי פינקל זצ"ל כשבועיים לפני סוף הזמן, וביקש רשות לטוס לביתו שבארה"ב, וזאת לאור מצבו של סבו החולה שהולך ומחמיר, הבחור הדגיש 'אני מאוד קשור לסבי וחפץ לבקרו ומכיון שממילא נותרו שבועיים בלבד עד סוף הזמן יאפשר לי בבקשה ראש הישיבה להקדים את שובי לביתי'.

ר' נתן צבי השיבו 'שמירת זמני הלימוד בישיבה היא קודש קדשים ואף הצורך הגדול של ראיית הסב אינה סיבה לעזוב את הישיבה',

ובפרט שהוראת היתר מצד ראש הישיבה לצאת לפני סוף הזמן עלולה חלילה לגרום לבחורים נוספים להורות היתר לעצמם ולעזוב לפני תום הזמן וקיים חשש לפריצת הסכר, 'תמשיך להתמיד עד לסוף הזמן ואולי בזכות זה ישלחו מן השמים רפואה שלימה לסבא' הפטיר ראש הישיבה בחום.

הבחור יצא מבית ראש הישיבה, אך לא חזר לבית המדרש אלא לבית הנתיבות, הוא החליט שאת סבו האהוב הוא חייב לראות והתקשר לביתו להודיע שבעוד כחצי יממה הוא ינחת באמריקה. המטוס נחת, וכשיצא מידענו מיהר להדליק את הטלפון הנייד שברשותו, והנה... הוא מגלה שהתקבלו מספר הודעות בתא הקולי, הוא פותח את התא קולי... היו אלו בני המשפחה שביקשו שיחזור אליהם בדחיפות. את הסבא הוא כבר לא זכה לראות, והיה צריך לשוב במהרה לירושלים משום שהסבא חפץ להיטמן באדמתה.

התוכחה הטובה ביותר

הבחור שרק לפני מספר דקות נחת לאחר טיסה ממושכת, כעת צריך לעלות שוב למטוס לכיוון הנגדי בחזרה לארץ ישראל, וכך כשהוא עולה לטיסה חזרה שסדרו לו במהירות, התיישב על מקומו ובכל מהלך הטיסה ניצבה מולו דמותו של ראש הישיבה שליטף את ידו בחום תוך כדי שהסביר לו כמה חשוב לשמור על גדרי שמירת הסדרים, וליבו נקפו על שלא ציית להוראתו.

רבי נתן צבי לא הקפיד על הבחור, ואף הגיע בעצמו להשתתף בהלווית הסב. לאחר מכן פנה ראש הישיבה אל תלמידו ומבקש לומר לו דבר מה, כמובן שפחד ורעדה אחזה בתלמיד ורגשי בושה

המשך בעמוד 29

סוף כל סוף הסבא לקח את הכפית והגיש אותה לכיוון הפה שלו, ופתאום הוא עצר וצעק, "אוי, פויזן! פויזן!", אוי, רעל! רעל! בסוף לאחר שכונועים הבחורים הצליחו להוציאו מהסבא למה הוא אמר שזה רעל...

מרן ראש הישיבה הגאון הגדול רבי ברוך מרדכי אזרחי, על אשר למד ושמע מרבותיו הגדולים ראש הישיבה רבי אייזיק שר זצ"ל והמשגיח רבי מאיר חדש זצ"ל

וְאָקַח אֶת רֹאשִׁי שְׁבִטִיכֶם אֲנָשִׁים חֲכָמִים וְיָדְעִים (דברים א', ט"ו)



הגרון, תוציא את הלשון, והאלטער לא יכול היה להוציא את הלשון, והרופא חוזר ואומר לו תוציא את הלשון, מה קורה לך, האלטער עושה מאמץ והוא לא מצליח להוציא את הלשון, ואומר הרופא צריכים לשאול מומחה, זה נראה כמו משהו ששייך לעצבים, מי יודע אם זה לא שייך למוח, אז האלטער אומר לו לא זה לא שייך למוח, אני פשוט לא יכול.

אח"כ רבי מאיר שאל את האלטער מה קרה עם הלשון, אולי באמת צריך ללכת לרופא מומחה, אז האלטער אמר לרבי מאיר, אני אגיד לך מה קרה, ניסיתי ולא הצלחתי, כי איך אפשר להוציא לשון ליהודי. הוא התאמץ והתאמץ ולא הצליח, הוא פשוט לא היה יכול להוציא לשון.

מהסיפור הזה אנחנו יכולים להתחיל "לנשום" את המושג מה נקרא גדלות האדם, איזה אנשים הם היו, איך הם כיבדו בני אדם. מתכבד בקלון חבירו יש מעשה שרבי מאיר סיפר לי על הסבא מסלבודקה, וסיפרתי אותו כמה פעמים ב'שמועס' בישיבה. בתקופה האחרונה לפני שהסבא נפטר, הוא היה במצב בריאותי מאוד מסובך, והוא היה קצת בירושלים וקצת בתל אביב, ובחורים היו בחברתו של הסבא ומשמשים אותו.

באותה תקופה חשבו שהדבר הכי בריא בשביל הסבא זה לאכול דייסות, אבל הסבא לא אהב דייסות. פעם אחת בא בחור ואמר: מצאתי 'מתכון' איך להכין את הדייסה באופן שתערב לחיכו של

בספר הנפלא 'המחונך המחנך' העוסק בדמותו הייחודית של המחנך הנודע הרב שלמה הופמן זצ"ל, ופרקי חייו בצל רבו הגדול רבי אייזיק שר, שוחח המחבר הרב מאיר שמחה שטיין, עם מרן ראש הישיבה הגאון הגדול רבי ברוך מרדכי אזרחי זצ"ל, וביקשו לספר אודותיו רבותיו הגדולים ראש הישיבה הגאון רבי אייזיק שר והמשגיח הנודע הגאון רבי מאיר חדש זצ"ל. את הדברים כתב וערך הרב אריה פומרנצ'ק, ובשורות הבאות נביא חלק מתוך אותה שיחה מרתקת ומעוררת השראה.

וכך מספר מרן ראש הישיבה הגרב"מ אזרחי זצ"ל: אספר לך קצת על האלטער (-הסבא) מסלבודקה מה ששמעתי מרבי מאיר (- רבי מאיר חדש, חמיו של ראש הישיבה זצ"ל). האלטער היה מקרב את העילויים, שאלו אותו למה - אז האלטער אמר, אם הקדוש ברוך הוא אוהב אותנו, למה אנחנו לא נאהב אותו. ושאלו אותו, מאיפה אתה יודע שהקדוש ברוך הוא אוהב אותנו? אז האלטער ענה, בודאי שהוא אוהב אותנו תראה איזה ראש הוא נתן לו...

האלטער הוא מגדולי גדולי הדורות כולם, כל איזה פירור שאנחנו מנסים להתנהג בהנהגות שלו, אפילו נדמה לנו שהגענו, לעולם לא נצליח להגיע.

הסבא מקלם אמר לבאר, מה הפשט במה שאמרו חז"ל (שבת קיב, ב) אם ראשונים כמלאכים אנו כבני אדם ואם ראשונים כבני אדם אנו כחמורים, הוא ביאר את הענין כך: אם נאמר שלחמור יש טיפת שכל, יכול להיות שיש לו מעט שכל, האם שייך לומר שניקח מיליון חמורים ומהשכל של מיליון חמורים נעשה שכל אחד ומוח אחד של בן אדם? פשוט שלא, ולמה לא? בגלל שזה סוג אחר. אבל לתינוק בן יומו יש שכל יותר מאלף חמורים, כי הוא בן אדם!

זהו הפשט אם הראשונים כמלאכים אנו כבני אדם, ואם הם כבני אדם אנו כחמורים, זה פשוט סוג אחר.

בעיה שאינה במוח

אני יספר לך סיפור ששמעתי מרבי מאיר על האלטער. היה מקרה שהאלטער היה חולה, היה לו שפעת או משהו כגון זה, היה לו חום גבוה, ורבי מאיר קרא לרופא, הרופא בודק אותו ואומר מה עם

הסבא. הבחור הכין את הדייסה לפי ה'מתכון' שהוא מצא, ואז ישבו כולם והבחור שהכין את הדייסה אמר לסבא: הנה יש כאן דייסה שעשיתי עם 'מתכון' מיוחד, כדאי שהרב יאכל מזה. ואז סוף כל סוף הסבא לקח את הכפית והגיש אותה לכיוון הפה שלו, ופתאום הוא עצר וצעק, "אוי, פויזן! פויזן!", אוי, רעל! רעל! והבחורים אמרו לסבא, למה זה רעל, הרי אנחנו בעצמנו הכנו את זה, זה הכל טרי, והכל בסדר, והסבא המשיך ואמר, 'פויזן' 'פויזן', ולא הסכים בשום פנים ואופן לאכול מזה.

בסוף לאחר שכנועים הבחורים הצליחו להוציאו מהסבא למה הוא אמר שזה רעל, הסבא אמר שיש כאן 'מתכבד בקלון חבריו', כי אם אותו אחד יודע לעשות 'מתכון' יותר טוב של הדייסה ממה שעשו קודם, זאת אומרת שזה שעשה את הדייסה עד היום לא יודע לעשות כל כך טוב, אז זה מתכבד בקלון חבריו, וכי זה לא רעל?! - ואני לא יכול לאכול רעל, ולכן הוא לא אכל מזה.

פונסנא מחנכת

רבי אייזיק זה יצירה של החינוך של סלבודקה. רבי אייזיק (שר) סיפר לי סיפורים מהאלטער, למשל את הסיפור על ה"פונסנא" (במלרע) "פונסנא" זה משקפיים בלי ידיעות כפי שהיו רגילים בזמנו ללבוש, שמה שהיה מחזיק אותם על האף היה המצבט שהתלבש על האף. רבי אייזיק סיפר על עצמו שכשהוא היה בחור הוא היה כפוף גב, וכמה שהעירו לו שייזקוף את הגב שלו וילך ישר זה לא הועיל. כעבור איזה זמן האלטער קורה לו ואומר לו: אתה בחור חשוב, ואני יודע שאתה צריך להרכיב משקפיים, אז אני רוצה שתקנה את ה"פונסנא", ואז זה היה דבר יקר, אז תקח כסף ותקנה לך "פונסנא", כעבור תקופה גמרו להכין את ה"פונסנא", ורבי אייזיק שם את זה על האף, אבל הוא היה כפוף וזה נפל ונשבר, ואז האלטער שמע את זה והוא קרא שוב לרבי אייזיק ונתן לו עוד כסף לקנות "פונסנא" חדש, ורבי אייזיק אמר לי שבפעם השניה נזהרתי ללכת זקוף וזה כבר לא נפל, ומאז אני הולך זקוף, ככה האלטער לימד אותי ללכת זקוף...

כמו גנרל

כשהייתי ילד קטן רבי אייזיק מאד אהב אותי, הוא קירב אותי, הוא נתן לי כסף לקנות מעיל כשהייתי ילד בן שנים עשרה וחצי. פעם אחת בא אלי משהו והוא אמר שרבי אייזיק מבקש שכשהוא הולך הביתה אחרי התפילה בבוקר מהישיבה הוא רוצה שתלווה אותו.

אני לא יכול לתאר את ההתרגשות שהיתה לי, "סלבודקה ראש ישיבה" מבקש שאלווה אותו הביתה! מי יודע מה הוא רוצה להגיד לי! אני זוכר את זה היטב, איך שהוא הלך עם הטלית בידיו מהישיבה עד רחוב יונה (בזמנו רחוב יונה לא היה סלול), באתי והלכתי לצידו, הוא אומר לי: ברוך הו, וכך הוא הולך, והולך, שקט, דממה, לא אומר אף מילה, עקב בצד אגודל, הוא מגיע הביתה, ואז הוא אומר "הו, אשיינער טאג, אפשר לומיר גיין נאך אמאל", "יום יפה היום, אולי נלך עוד פעם", ואז אנחנו הולכים ומגיעים שוב צועדים לישיבה

ואח"כ שוב הולכים לביתו ברחוב יונה, ואז הוא אומר לי באידיש: הייתי הולך עוד פעם, אבל קשה לי, רציתי רק להראות לך איך הולך גנרל...

אנשים היום יתקשו להבין את המעשה הזה, אבל זה התחבר מאוד לאישיות של רבי אייזיק ולכל המהלך של גדלות האדם שהחדירו בסלבודקה.

בחורים בלי משקפיים

ההנהגות של רבי אייזיק עם אשתו, איך שהתייחס וכיבד אותה אפשר לכתוב על זה ספר עב כרס. אתן לכם דוגמא, אני הייתי בן שלוש עשרה הוא היה קורא לי והיה מכניס אותי לביתו כי הוא רצה להראות לנו איך מתנהגים לרבנית, איך דרך ההנהגה הנכונה לאישה, בזמנו אנחנו לא בדיוק הבנו מה הוא רוצה להראות לנו בזה, אבל היום במבט מבוגר זה היה לימוד גדול.

הוא היה מורגל לומר לר' אברהם רביץ באידיש "בוא נלך לבקר את הרבנית", פעם אחת הוא לקח אותי יחד עם ר' אברהם רביץ ונכסנו, הוא אומר לה "גוטל בוקר טוב", היא כמעט לא יכלה לדבר, הייתה מגיבה בקושי, היא היתה משותקת ל"ע", "גוטל הבאתי להגיד לך בוקר טוב שני בחורים בלי משקפיים", אשתו של רבי אייזיק לא אהבה משקפיים, באותה תקופה באירופה חשבו שמשקפיים זה ירידה בדרגה, והוא רצה לכבד אותה ולהרנין את ליבה.

מיץ מכבד

אספר לך על צורת ההתייחסות של השווער שלי רבי מאיר חדש לאשתו. רבי מאיר לא אהב לשותות מיץ, אבל חמותי הרבצ'ען היתה סבורה שאם היא תיתן לו לשותות כל בוקר כוס מיץ זה ישמור על הבריאות שלו, ולכן כל יום היא היתה מביאה לו כוס מיץ ורבי מאיר היה שותה.

פעם אחת חמותי היתה בבית חולים, וחתיני ר' יהושע קנל הגיש לרבי מאיר את הארוחה, ואח"כ הוא הביא לו כוס מיץ כמו שתמיד הרבנית רגילה להגיש, ואז רבי מאיר אומר לו: 'מדארף נישט' 'לא צריך... אז ר' יהושע שאל את רבי מאיר: הרי כל יום אתה שותה כוס מיץ, ורבי מאיר עונה לו: זה לכבוד הרבצ'ען...

כשמתבוננים בסיפור הזה רואים איזה הנהגה של גדלות היה לרבי מאיר בהתנהגות בבית, הוא היה עושה הכל כדי לכבד את הרבנית, והוא מעולם לא יכלה להרגיש שהוא בעצם לא אוהב מיץ ושהוא עושה את זה רק בשבילה הוא שתה את זה ונתן לה תחושה שזה מאוד מאוד טעים.

רבי מאיר היה סובל שנים רבות מצרבות, פעם אחת הייתי באמריקה ושמעתי שיש כדורים שקוראים להם 'מאלוקס', שזה מועיל מאוד לצרבת, וקניתי קופסה של כדורים והבאתי לרבי מאיר. הרבצ'ען ראתה שיש כדורים כאלה מוצלחים אז היא היתה נותנת לו את זה באופן קבוע, וכך כל ארוחה שהם היו באים אצלינו לאכול, היא הייתה לוקחת כמה כדורים ועוטפת אותם בנייר, ומביאה את זה איתה אלינו.

אילו היה נאמר בהלכה שהוא אסור הייתי מבין אותך שיש לך חמדת הרווח ורצית שאמצא לך היתר. אבל עתה שחז"ל מייעצים לך למעט בעסק שאין הזמן מוכשר לזה, בזה צריך להאמין שחז"ל יודעים טוב ממך מה הם הזמנים הטובים בשבילך...

שביבי אורה ממשנת חייו של מרן שר התורה ועמוד ההוראה
רבינו הגר"מ פיינשטיין זצ"ל, על ימי בין המצרים ותשעה באב



"אֲשֶׁר חָזָה עַל יְהוּדָה וִירוּשָׁלַיִם" (הפסרת דברים)

ספר נפלא ומיוחד במינו פרסם הרה"ג ר' שכנא מנדל שיינר, ממה שאסף וקיבץ מאת בני משפחתו ותלמידיו של מרן שר התורה ורבן של כל בני הגולה הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל. הספר אשר שמו נקוב 'דרכי משה', מביא את דבריו כהווייתם, בדיוק נמרץ ובלא אריכות יתירה.

בפרק המוקדש להנהגותיו של מרן בימי בין המצרים, מובא מה שסיפר ר' י. ה. שיחי':

באתי לבקר את מרן זצ"ל בקיין, ושאל אותי איך הגעת? ענית שהגעתי על ידי תפיסת קאר ('טרמפים') מעוברי דרכים. אמר מרן זצ"ל שאינו מן הנכון לעשות כן בתשעת הימים. ואני נער שמעתי הדבר כמו ווערטיל (בדיחה), ובחזרה כשעמדתי כך בצד הדרך, זרקו עלי ממכונית שעברה קופסת זכוכית.

עניין רציני

הסיום שעשו בשבילו בקיין בימי תשעת הימים היה עניין רציני, שהיו מגישים כיבוד של יין ומזונות ג"כ.

מסופר על יהודי שגר בחו"ל ונקבעה לו לעשות עיסקה גדולה עם חברה מפורסמת מאד והיה עליו להפגש עם מנהל החברה יומיים לפני תשעה באב. הלך לשאול את הגאון ר' משה פיינשטיין זצ"ל אם יכול לעשות את העסקה הזאת בימים אלו, ואם יוכל להתגלח כדי למצוא חן בעיני המנהל. לאחר ששמע ר' משה את מצבו הכלכלי התיר לו לעשות את העסקה בימים אלו. אך לגבי השאלה השניה, הורה לו שלא להתגלח, והוסיף כי לא יפסיד אם יעשה את ציווי חכמים.

הלך אותו האיש לביתו, וסיפר לאשתו וחבריו מה שפסק לו ר' משה, אמרו לו שלדעתם אם ילך בצורה כזאת הוא לא ימצא חן בעיניו וכל העסקה תתבטל, התפתה אותו האיש שמע לעצתם וגילח את שערות ראשו וזקנו, והלך לפגישה.

כאשר הגיע למנהל ישבו וניהלו משא ומתן, לאחר זמן מה הגיעו לעמק השווה, ובאו לחתום חוזה על העסקה הגדולה שעשו ביניהם, שאל אותו המנהל, "איך אוכל לידע כי איש ישר ונאמן אתה ואכן תעמוד בכל ההתחייבות", ענה לו האיש, "יהודי אני, והתורה

מחייבת אותנו לקיים את דברינו, ולא לגזול וח"ו שאפר את חוקי התורה". אמר לו אותו מנהל גוי, "מכיר אני יהודים רבים, וכולם אינם מסתפרים ומתגלחים בימים אלו, וכפי שהוברר לי זו אחת מהמצוות שאתם מצווים בימי אבל אלו, מדוע אתה שונה מכולם, אם כן אינך נאמן". ועמד וביטל את העסקה!

(אוצרות התורה בן המצרים תשעה באב)

מסחר בתשעת הימים

שמעתי מר' משה גיטליס שיחי' ששמע מהג"ר אליהו שוויי ז"ל שסיפר, שפעם בין ר"ח אב לט' באב בא אחד לפני מרן זצ"ל ושאלתו בפיו שיש לו מסחר גדול לעשות, והיות שלא נאמר בהלכה להדיא שאסור לעשות מסחר רק למעט, האם מותר לו לעשות?

ענה לו מרן זצ"ל, "היא הנותנת יותר, כי אילו היה נאמר בהלכה שהוא אסור הייתי מבין אותך שיש לך חמדת הרווח ורצית שאמצא לך היתר. אבל עתה שחז"ל מייעצים לך למעט בעסק שאין הזמן מוכשר לזה, בזה צריך להאמין שחז"ל יודעים טוב ממך מה הם הזמנים הטובים בשבילך, וכך צריכה להיות האמונה בדבריהם".

ציפיה למשיח

הרב אברהם אהרן ב"ר אלימלך בלוט שיחי' מגיד שיעור בניו-גר'ר סיפר בשם אביו שפעם אחת ראה את מרן זצ"ל סמוך לחצות בערב

**אמר להם מרן זצ"ל הלוא מבואר
ב'שולחן ערוך' שמותר לעשות
אירוסין בתשעה באב משום שמא
יקדמנו אחר, אם כן בודאי מותר
ליתן ברכה על זה אפילו בתשעה
באב, ובירך אותם שאי"ה בשעה
טובה ומוצלחת יהיו כולם חתנים
קודם ראש השנה. וכך היה!**

תשעה באב, והנה הניח העט מידו ונאנח, ומיד אחר זה האט ער
געשמייכלט (עלתה בת צחוק על פניו), כששאלתיו לפרש הדבר
ביאר לי מרן זצ"ל, שמיד אחר האנחה על זה שמשיח מתמהמה
חשב הרי משיח יכול לבוא כל רגע ועל כן שמח.

רבנו היה אבל על החורבן ומצפה לישועה בכל נפשו. בתשעה באב
היה לובש מעיל ישן ובלוי שהיה אף קרוע במקצת. הצער והאבל
על החורבן הנמשך היה ניכר ממבע עיניו ומכל הנהגתו. (הקדמת
אג"מ ח"ח)

תענית שעות בתשעה באב

שמעתי בשם הרב אברהם פיינשטיין שליט"א בנו של הג"ר ראובן
שליט"א, שכשהיה ילד רצה להתענות בתשעה באב תענית שעות,
ושאל את מרן זצ"ל ואמר שלא כי כל הענין להתענות הוא משום
חינוך וזה לא שייך על תשעה באב כי מהרה יבנה המקדש, ורק לגבי
יום הכיפורים שייך חינוך לשעות שהרי יהיה אפילו כשיבוא משיח.

אמירת קינות

אמר הרב יעקב גרינשפאן שיח' תלמיד ישיבת סטאטען איילאנד:
עוד חקוק בזכרוננו דמעותיו של מרן זצ"ל בתשעה באב בקעמפ
(במחנה הישיבה בקיץ) בשעת אמירת קינות.

כדברים הללו אמר הרב שמואל מאזעסאן שיח': הרגש של מרן
זצ"ל סוג בפני עצמו הוא. זכורני איך בתשעה באב היה מרבה
לבכות, עד שהנייר שבו קינח את דמעותיו היה רטוב ממש.

ברכה בתשעה באב

שמעתי מאחי הרב גרשון שליט"א, שפעם אחת בתשעה באב באו
למרן זצ"ל ארבעה בחורים שהיו כבר נחשבים "עלטערער בחורים"
[בחורים מבוגרים] לבקש ממנו ברכה בשביל שידוך הגון, אבל היה
קשה בעיניהם לבקש ברכה כיון שהי' זה יום תשעה באב.

כשראה מרן זצ"ל שרוצים לבקש ממנו דבר, שאל אותם מה רצונם?
אמרו לו שרוצים ברכה לשידוך.

אמר להם מרן זצ"ל הלוא מבואר ב'שולחן ערוך' שמותר לעשות
אירוסין בתשעה באב משום שמא יקדמנו אחר, אם כן בודאי מותר
ליתן ברכה על זה אפילו בתשעה באב, ובירך אותם שאי"ה בשעה טובה
ומוצלחת יהיו כולם חתנים קודם ראש השנה. וכך היה! (קול יעקב ר"ה)

עניבה בתשעה באב

הרב מענדל באנדמאן שליט"א תלמיד תושב איסט סייד סיפר,

שמרן זצ"ל לא לבש טיי (עניבה) בתשעה באב.

תלמידו הרב שמואל יוסף לערשער שליט"א מגיד שיעור בישיבת
תפארת אלימלך העיד שמרן זצ"ל נהג בתשעה באב שחל בשבת,
ללמוד בשבת אחר חצות רק בדברים הרעים (המדברים על החורבן).
הרב גרשון ווייס שליט"א מנהל ישיבת סטאטען איילאנד סיפר לי,
ששאל את מרן זצ"ל אם מותר ללמוד מוסר בתשעה באב. השיב
מרן זצ"ל, "אוודאי נישט, עס איז תורה" (ודאי שלא, שהרי זו תורה).

הליכה ל'בית החיים' בתשעה באב

הרב צבי יעקב צוקערמאן ז"ל סיפר, שזוכר הוא בהיותו תלמיד
ישיבה ב'תפארת ירושלים', שמרן זצ"ל הלך בתשעה באב ברגל עם
מלווים מהלך כרבע שעה לבית החיים.

הרב שלום קראנזר שיח' שכנו של מרן זצ"ל סיפר, שזכה להתלוות
למרן זצ"ל בתשעה באב מהישיבה לבית החיים, ועמד שם כמה
דקות בלי להתפלל כלל, ואז יצא.

העיד הרב משה ווייסמאן שליט"א, ראש כולל בני יורק שמרן זצ"ל
דקדק אף בימי זקנתו לקיים דברי הרמ"א ללכת בתשעה באב לבית
החיים. ואתם הדבקים בה' אלוקים חיים כולכם היום.

(דרכי משה' עה"ת ומועדים)

ללמוד במתינות, ביסודיות ובעיון קל

'עמוד היומי' - ללמוד בקצב שלך ולדעת את הש"ס עם עיקרי המפרשים



הרב אברהם פוקס

הבחור, שמעולם לא המרה את פי הוריו, נוטל את חבילותיו ופונה בחזרה אל הדרך הארוכה שממנה הגיע. כיון שהיה עדיין עייף מהדרך הראשונה, ארכה לו הדרך כמעט שבועיים עד שהגיע לישיבה. הנעליים, שכבר היו קרועות לפני שעזב, נקרעו עתה לגמרי

"פנו וסענו לך" (דברים א', ז')

מספר מרן הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, והובאו הדברים ב'הגדה של פסח - חשוקי חמד': שמעתי על משפחה המחזיקה בזוג נעליים קרועות ובלויות, כדי להיזכר תמיד באהבת התורה של מי שנעל אותן, ולהתחזק מכך באהבת התורה שלנו.

הנעליים מוחזקות בבית הגאון רבי מלכאל קוטלר ראש ישיבת לייקווד, ירושה מאביו הגאון רבי שניאור קוטלר זצ"ל, שקיבלן מאביו מרן הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל, שקיבלן מחמיו מרן הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל.

סיפורן החל במלחמת העולם הראשונה, כשהפצצות על ערי אירופה בשיאן, ומאימת הסכנה נטשו רבים מבני הישיבות את בתי המדרשות וחזרו לבתיהם.

בחור אחד שלמד בישיבתו של רבי איסר זלמן, ארזאף הוא את חבילותיו והלך לביתו. למה 'הלך' ולא נסע? משום שלא היה לו כסף לנסוע. למעלה משבוע היטלטל בדרכים, נאלץ מידי פעם לתפוס מחסה מפני ההתקפות, עד שהגיע לביתו. הוא דופק בדלת, והנה אמו ניצבת בפתח. "מה לך בן, כי חזרת הביתה?" שואלת האם המסורה והמודאגת. "מה, לא שמעת אמא על המלחמה שפרצה בעולם, ועל ההפצצות החזקות?" תמה הבחור. "שמעתי גם שמעתי, בן; אבל דווקא משום כך סבורה אני שמקומך בימים אלו הוא בהיכל הישיבה, ולא כאן בבית", השיבה האם הצדקנית.

הבחור, שמעולם לא המרה את פי הוריו, נוטל את חבילותיו ופונה בחזרה אל הדרך הארוכה שממנה הגיע. כיון שהיה עדיין עייף מהדרך הראשונה, ארכה לו הדרך כמעט שבועיים עד שהגיע לישיבה. הנעליים, שכבר היו קרועות לפני שעזב, נקרעו עתה לגמרי.

ראש הישיבה התפלא על שובו, ומששמע את דברי אמו של הבחור חיבקו באהבה ובשמחה כבן יקר, ביודעו שלגדולות נוצר. אבל לפני שהתיישב הנער בחזרה על ספסל לימודו, אמר לו רבי איסר זלמן: "רואה אני שנעליך קרועות ובלויות הן, ואינך יכול עוד להשתמש בהן. בוא ונעשה חליפין: אני אתן לך נעליים חדשות, ואתה תיתן לי במקומן את נעליך הקרועות".



הבחור הסכים, וה'עסקה' יצאה אל הפועל. רבי איסר זלמן שמר את הנעליים בביתו, ביודעו שספגו בתוכן אהבת תורה אמיתית - נעליים של בן תורה ששב להיכל הישיבה בצל ההפגזות, בציוויה של אמו הצדקנית. ומה שנותר לספר הוא - מי היה הבחור ההוא? מרן ראש ישיבת פוניבז', הגאון רבי אלעזר מנחם מן שך זצ"ל!

פעם התעלף רבי גרשון פתאום לאחר סעודת פורים. סברו הכל שהדבר אירע בשל המתח מחוליו של אחיו, אך כששמע זאת הבהיר כי אין הדבר קשור כלל. "יודע אני בבירור בשל מה קרה לי הדבר"

"כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לְרַב" (דברים א', י')

בספר 'לאורו' מסופר כי מרן הגאון רבי גרשון אדלשטיין זצ"ל היה רגיל לעשות חשבון נפש על מאורעותיו, מהי ה"מידה כנגד מידה" שבדבר. בתקופה שבה חלה אחיו הגאון רבי יעקב זצ"ל, התעלף רבי גרשון פתאום לאחר סעודת פורים. סברו הכל שהדבר אירע בשל המתח מחוליו של אחיו, אך כששמע זאת הקפיד רבי גרשון מאוד והבהיר כי אין הדבר קשור כלל.

אמר לו רבי משה: אני חוזר כסדר בעל פה על סוגיות ומסכתות. ישנן סוגיות שחזרתי עליהן שש מאות פעם, ישנן סוגיות שחזרתי עליהן שבע מאות פעם, ויש כאלה שחזרתי עליהן אף יותר מאלף פעם...

במשך שנים רבות שמר האב את הברכה בליבו, עד שהתקיימה בפועל: הגיע היום הגדול שבו זכה לארס את בתו זו עם בחור תלמיד חכם וירא שמים, ובמסיבת האירוסין סיפר בשמחה את דבר הברכה שקיבלה הכלה בהיותה צעירה לימים.

**קם אחד הנוכחים ושאל: "כיון שעד
היום לא היה לך יצר טוב אלא רק
יצר הרע, כיצד דחית אותו כשבא
לפתותך?" ענה הנער: "הרי אסור לבית
הדין לשמוע אחד עד שיבוא השני.
בהלכה מפורשת זו דחיתי את יצרי"**

"וּשְׁפָטָתָם צֶדֶק בֵּין אִישׁ וּבֵין אָחִיו" (דברים א', ט"ז)

בספר 'פנינים' מובא כי בדרשת בר המצוה של העלם יהונתן - מי שלימים יאיר את העולם בתורתו, הגאון רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל - ביאר החתן את דברי המדרש על הפסוק "טוב ילד מסכן וחכם ממלך זקן וכסיל", ש"ילד מסכן וחכם" הוא היצר הטוב: "ילד" - שניתן באדם רק בהיותו בן שלוש עשרה; "מסכן" - שרבים אינם נשמעים לו; ו"חכם" - שהוא מכוון את הבריות לדרך הישר. ו"מלך זקן וכסיל" הוא היצר הרע: "מלך" - שהכל נשמעים לו; "זקן" - שניתן באדם מיד בהיוולדו ואינו מרפה ממנו; ו"כסיל" - שהוא מסית את האדם לדרך רעה.

קם אחד הנוכחים ושאל: "כיון שעד היום לא היה לך יצר טוב אלא רק יצר הרע, כיצד דחית אותו כשבא לפתותך?" ענה הנער: "הרי דרשו חז"ל מן הפסוק 'שמוע בין אחיכם ושפטתם צדק', שאסור לבעל דין לטעון את טענותיו קודם שיבוא בעל הדין חבריו, ואסור לבית הדין לשמוע אחד עד שיבוא השני. בהלכה מפורשת זו דחיתי את יצרי: 'לך אסור להשמיע את טענותיך עד שיבוא בעל הדין שלך' - הלא הוא היצר הטוב - וישיב לטענותיך, ואף לי אסור להקשיב לך, כיון שעמיתך טרם ניטע ביי".

"יודע אני בבירור בשל מה קרה לי הדבר: היום בסעודת הפורים הארכת מעט לאחר צאת הכוכבים, ועל פי ההלכה אין בזה שום טעם. היה כאן אפוא ביטול תורה שלא לתועלת, ומידה כנגד מידה סובבו לי מן השמים ביטול תורה נוסף..."

ובעניין צאת הכוכבים: מרן הסטייפלער זצ"ל היה מספר על הגאון רבי ישראל מסלנט זצ"ל, שהיה עילוי וגאון גדול, ופעם נחלש מאוד, והרופא אסר עליו לפתוח ספר במשך שלושה חודשים, כי העיון בתורה מזיק למוחו. כדי שלא להתבטל הלך לעסוק בנגרות. ביום האחרון של שלושת החודשים יצא להסתכל בשמים אם כבר יצאו שלושה כוכבים - ומיד רץ לפתוח גמרא. תיכף שנשתיים האונס חזר לגמרא; שכן אילו המשיך בנגרות, היו מגלגלין עליו את הכל, והיה משלם על ביטול תורה של שלושה חודשים אלה.

**בחור שהתארח בשבת בראדין והוזמן
לסעודה שלישית בבית רבי משה, ראהו לומד
עם בנו מסכת גיטין, ושאל: כמה פעמים
למדת מסכת זו? ענה רבי משה: ארבע מאות
פעם. הבחור חשב שלא שמע טוב וחזר ושאל**

"יִסֵּף עֲלֵיכֶם כָּכֶם אֶלֶף פְּעָמִים" (דברים א', י"א)

תושבי ראדין היו רגילים לראות את הגאון רבי משה לנדינסקי זצ"ל הולך ברחוב וממלמל בפיו כמדבר לעצמו. כששאלו תלמיד הישיבה הגאון רבי מרדכי צוקרמן מה פשר הדיבורים, אמר לו רבי משה: אני חוזר כסדר בעל פה על סוגיות ומסכתות. ישנן סוגיות שחזרתי עליהן שש מאות פעם, ישנן סוגיות שחזרתי עליהן שבע מאות פעם, ויש כאלה שחזרתי עליהן אף יותר מאלף פעם...

בחור שהתארח בשבת בראדין והוזמן לסעודה שלישית בבית רבי משה, ראהו לומד עם בנו מסכת גיטין, ושאל: כמה פעמים למדת מסכת זו? ענה רבי משה: ארבע מאות פעם. הבחור חשב שלא שמע טוב וחזר ושאל, ורבי משה השיב: "שמעת נכון, מסכת זו למדתי מעל ארבע מאות פעמים".

**הגיע עם בתו הקטנה וביקש: "רבינו, תן
ברכה לבתי". נענה רבינו ובירך אותה:
"שתגדל ותרצה תלמיד חכם". הרבנית חנה
שאלה: מדוע 'שתרצה' הילדה תלמיד חכם?**

"וַיְבָרֶךְ אֶתְכֶם" (דברים א', י"א)

בספר 'ר' אליה' מסופר על אחד מתלמידי המשגיח הגה"צ רבי אליהו לופיאן זצ"ל בכפר חסידים, שהגיע עם בתו הקטנה וביקש: "רבינו, תן ברכה לבתי". נענה רבינו ובירך אותה: "שתגדל ותרצה תלמיד חכם". הרבנית חנה, אם הישיבה, שנכחה בשעת מעשה, שאלה: מדוע 'שתרצה' הילדה תלמיד חכם? ברך אותה שיהיה לה תלמיד חכם! ורבינו חזר על נוסח הברכה שבירך בתחילה: "שתגדל ותרצה תלמיד חכם".

בהמשך מצא לנכון להסביר: "הנה, כיום בעוונותינו חרב בית המקדש ואין לנו קרבנות. פעם אדם היה חוטא - מקריב קרבן ומתכפר לו. אלה חושבים ששולחנו של אדם מכפר לו - לא באו לשיעור ובאים לאכול; חושבים שהתכפר להם"...

כאשר הבחין בתלמידים המתחמקים מתוכחתו, התבטא: "אדם אחד אכל בשר ושתה יין בתשעה באב. אמרו לו: 'לכל הפחות, תברך ברכה אחרונה'... כך אני אומר לבחורים, שלא היו היום בלימוד ובאו רק לאכול: לפחות תברכו ברכה אחרונה"...

היה בחור שנעדר זמן רב משיעורי רבנו. כשהגיע סוף סוף, שאל אותו רבנו: "הבאת עולת ראייה?"...

ידעו התלמידים שהסדר והשמירה על הזמנים בנפשו, וההערות השנונות שלו באות להוכיחם בטוב טעם מתוך אהבה גדולה. ראו הם ברבנו דוגמא אישית מופלאה לקביעות ולאחריות, לכן קיבלו את הדברים ושיפרו את הנהגתם.

(גאון הענווה')

בחיבה: "בשמונה עשרה משתחוים רק ארבע פעמים, אסור יותר!"...

אחד מהתלמידים היה מאחר כרוני. פעם שאיחר לשיעור, עצר אותו רבנו וגער: "די, הגזמת! אתה מאחר יותר מדי! לך למשגיח!" הבחור התחיל לתרץ את עצמו, שאיחר משום שהיה "חפץ חשוד" בדרך... רבנו בחוכמתו התעניין עד פרטי פרטים ובסבלנות מרובה איך סגרו את הכביש, האם הגיעה משטרה, כמה זמן נמשך האירוע והכל ברוב הקשבה מבלי להעיר ולו מילה! כשסיים, הורה לו להיכנס לשיעור, והפטיר: "רק שאתה לא תהיה חפץ חשוד"...

ברכה אחרונה

פעם לא הגיעו מספר בחורים לשיעור והיה בדבר רפיון גדול. היטב חרה הדבר לרבנו. הוא תיאר לעצמו שלארוחת הצהריים הם כן גיעו. מה עשה? בא מלוא קומתו אל חדר האוכל של הישיבה, נכנס לתוכו ואיש כברכתו בירך אותם: "בתיאבון, בתיאבון"...

המשך מעמוד 9 | ר' נתן איינפלד

שלו. אבל אני חושב שהבעיה שלנו, שאנחנו לא התמודדנו עם הניסיונות של הדור הזה. אנחנו לא יודעים ולא מכירים עם מה הם מתמודדים... איך אמר לי פעם מישהו? אם תהיה שוב בחור לשבוע אחד בזמן הנוכחי, רק אז תבין אותי. כשהיינו צעירים לא התמודדנו עם מה שהם מתמודדים היום, אלא עם דברים אחרים בעולם אחר, ולכן קשה לנו מאוד להילחם בזה.

לסיים, האם יש עצה אחת או דבר חיוק אחד שתמיד עוזר לכל בחור, באשר הוא?

הרב שפיגל: יש דבר אחד שתמיד יכול לעזור, להעריך את הבחור יותר ממה שהוא נראה במבט הרגיל. הוא עלול לחשוב שאתה תמים ולא מבין, אבל ראיתי הרבה פעמים שזה מאוד עוזר.

פגשתי פעם בוגר שסיפר לי שהוא עובד הרבה שעות ביום. אמרתי לו שיש לו כושר הסברה טוב מאוד, והצעתי לו לבוא לישיבה ללמוד עם כמה בחורים, אמרתי לו שאין לי ספק שזה יועיל מאוד לבחורים. הוא הוא אכן הגיע לישיבה והתחיל ללמוד עם בחורים. בתחילה הוא עזב את העבודה לכמה שעות, ולאחר תקופה עזב לעוד כמה שעות ולאט לאט הוא התחבר חזרה ללימוד התורה...

לימים אמר לי אותו בוגר: "ראיתי דבר אחד, שאתה מעריך אותי יותר ממה שאני". וזה עובד אצל כל אדם...

הבחור הזה למרות המראה החיצוני שלו וכו', חשף ברגע של אמת את הפנימיות שלו. הוא יהודי בכל לבו, זה בלתי אפשרי מבחינתו לחשוב על כך שהוא לא יהודי.

האם יש מסר מיוחד שהרב מעביר לבחורים, מעין ה'מסר של הישיבה'?

הרב שפיגל: יש דבר אחד שאני מרבה לומר לבחורים, בדרשות מיוחדות ובאירועים מיוחדים: עד היום למדנו 'מלומדה' כי כפו עלינו. כי ההורים רצו. אולי בגלל שידוכים. כאן בישיבה אנחנו לומדים כי אנחנו רוצים, אף אחד לא כופה עלי, אך אחד לא מחייב אותי, אני רוצה ללמוד. אני אומר לבחור: זה באמת לא משנה כמה תלמד, העיקר שתמצא ללמוד... וזה לא רק נושא לשיחה בדרשות, זה הקו של הישיבה, זה המסר של הישיבה ועל פי העיקרון הזה, הישיבה מתנהלת. כי אנחנו רוצים לייצר להם בחירה. לא שלחו אתכם לכאן, אתם בחרתם ובאתם...

האם הניסיונות של הדור שלנו יותר קשים מהניסיונות של דורות קודמים?

הרב שפיגל: יש פסוק בקהלת 'אל תאמר מה היה שהימים הראשונים היו טובים מאלה כי לא מחכמה שאלת על זה'. כל דור והניסיונות

**רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?
חדש! ניתן להירשם בכל עמדות נדרים פלוס, טופס 'דרשו'**

הסתפק אם זה היה זה, אבל אולי.

עם כל הכוונות והייחודים הוא הכניס אותה לפלסטיק של המפתח, ותיכף מיהר אל האוטו הדומם, והנס קורה, הרכב מניע!

תובנה לחיים

אני, שהייתי שותף להתרחשות המעניינת, נזכרתי בדברי חכמינו שבגלויות, שכולם ענו על שאלה שחוזרת על עצמה. וגם תשובה שבעצם חוזרת על עצמה.

השאלה היא, מה כבר אני הקטן, בדור עיקבתא דמשיחא, ובכוחותי הרוחניים הדלים, יכול להועיל לעניין כל כך גדול ומורכב שהוא הגאולה השלמה.

וכי את בית המקדש שלא הצליח לבנות רבי עקיבא והרמב"ם וכל צדיקי הדורות בתחינתם ואבלותם, דווקא אני אוכל לבנות?

והתשובה של כולם היא: כן. אתה. לך מחכים! בידך המסמר האחרון, הפיניש הסופי. רק תצעד עוד כמה צעדים ותכונן את בית חיינו.

אתה שחי בדור השבבים והחיישנים, אתה יכול להבין כי יכולה להיות משאת ענקית, תקועה בלא יכולת לזוז מילימטר, כשהחיישן הפצפון או השבב הזעירורי תקולים.

איך, שבבון, כזה קטן, מצליח להזיז משאת שכזו? וכי זה הגיוני. לא זה לא הגיוני, והוא באמת גם לא מזיז, מי שמזיז את המשאת זה המנוע הגדול והגלגלים המחוברים אליו, אבל בלעדיו, המנוע הגדול מושבת! זהו.

כך גם הדבר לגבינו, בית המקדש הענק, מוכן, כולו, ממתין לו בשמי מרום לירד באש אשר בו עתיד ה' לבנותה.

אבל חסר איזה חיישן, עוד איזה מיתר בלב שלך ושלי, שיזוע ויניע את כל הדבר הענק הזה אלינו במהרה בימינו.

רבי אליהו דסלר מאריך ב'מכתב מאלהו' כי תכלית כל הימים הללו והנהגות האבלות והצער, להבין ולהפנים כי בנו תליא מילתא, כי ציון במשפט תפדה.

זה לא שבית המקדש יבנה ואז ניפטר מכל הבעיות. להיפך, הבעיות באות לדרבן אותנו, שחשים קטנים כביכול, לדעת כי הכל תלוי בנו בתפילתנו ובקשתנו לגאולה.

כאשר יהודי מבין, כי מפי עליון לא תצא הרעה, הרי הוא מפנים שכל מטרת הצער והבעיות שאנו חווים, הוא כי צריכים אותנו לבניין הבית, על אף כל מצבנו השפל כביכול, עדיין, בנו תלוי מילתא. ואם אנחנו נעשה את שלנו, בורא כל עולמים יבנה את ביתו.

המשך מעמוד 21 | הרב בנימין בירנצוויג

כתוב במלבין

היה מעשה בישיבת חכמי לובלין, שהיה מנהג שכל אחד מבני החבורה אומר 'חבורה' בסוגיא הנלמדת, בפני בני השיעור שלו, פעם אחד הבחורים מסר 'חבורה' לקבוצה מבני הישיבה, ונוכח שם גם ראש הישיבה הגאון רבי מאיר שפירא זצוק"ל, לאחר שאמר הבחור בתוך דבריו חידוש נפלא, נענה אחד הבחורים ואמר 'הרי החידוש הזה כבר כתבו במלבי"ם', ואמר זאת בניגון של זלזול, כביכול מה חידשת זה כבר כתוב במלבי"ם....

פנה אליו רבי מאיר שפירא זצוק"ל, ואמר לו: 'זה לא כתוב במלבי"ם, זה כתוב 'במלבין', זה סוגיא של מלבין פני חברו ברבים'...

יש תוכחה שהיא 'מלבין שינים לחברו' - שאומרה בלשון זהירה ומרומזת, והיא מתקבלת על לב! ויש תוכחה שהיא 'מלבין פני חברו' - שאומרה בלשון זלזול והתרסה, והיא חותכת ופוגעת עמוק בתוך הלב!

תקפוהו... והנה ר' נתן צבי אביהם של אלפי בני הישיבות שענינו וליבו היו לכל יחיד ויחיד, ניגש ולוחש באוזני תלמידו, עברה עליך יממה שלימה של טיסות מתישות הלך ושוב ובוודאי שאתה רעב וחלש מאוד, ביקשתי מבני הבית שיכינו עבורך סעודה דשנה, וכעת אבקש שתבוא עימי לאכול ולנחם. עיניו של הבחור לא נותרו יבשות כששמע את בקשת ראש הישיבה, למרות שנסע נגד הוראתו, בליבו הרחום של ראש הישיבה ונפשו הרחבה טרח להגיע להלוויה ולעודד את תלמידו ולדאוג למצבו.

הבחור סיפר שלכל אורך הנסיעה לבית ראש הישיבה וגם במהלך הסעודה לא השמיע רבו ולו מילה אחת של תוכחה או טרוניה, אך זו היתה התוכחה המעולה ביותר אמר הבחור, לא היה צריך להוסיף אפילו מילה אחת, הנהגתו המופלאה של ר' נתן צבי היתה כספר מוסר חי. (אמונה שלמה - ופריו מתוק).

המשך מעמוד 23 | הגאון הגדול רבי ברוך מרדכי אזרחי

אכל הכל בתיאבון, לא היה מאכל שהיא הגישה ושהוא לא אכל, תמיד בלי יוצא מן הכלל היה אוכל. באמת היא ידעה לבשל טוב, אבל בלי קשר לטעם של האוכל הוא תמיד היה גומר את המנה עד הסוף כאילו זה טעים מאוד. ואם מישהו אחר נתן לו לאכול, אז הוא בקושי היה אוכל - אלא אם הוא ראה שאותו אחד יפגע מזה.

(המחנך המחנך)

היא היתה רגילה להזכיר לרבי מאיר: 'מאיר, שוין גנומען?' 'כבר לקחת את הכדורים?' ואז הוא היה לוקח את זה ושם בפה. פעם אחת באמצע האוכל רבי מאיר הרגיש מאד לא טוב והוא היה חייב לצאת החוצה לטייל, אז הוא יצא לסיבוב עם חתני ר' יהושע, הם יצאו מהבית החוצה, ואז רבי מאיר הוציא את הכדור מהפה וזרק אותו. אתה מבין מה הוא עשה בשביל לכבד אותה? תמיד ההנהגה שלו היתה שמה שהרבצ'ן נתנה לו לאכול הוא



השליח לעשיית 'עירוב תחומין' לא מילא את תפקידו כראוי - האם המשלח 'קונה שביתה' במקום אחר? אדם שלח שני אנשים לעשות עבורו 'עירוב תחומין' וכל אחד עירב לכיוון אחר - לאן מותר לו ללכת בשבת?

מי שעשה 'עירוב תחומין' באמצעות הנחת קזון שתי סעודות במקום שבו הוא רוצה 'לקנות שביתה', ובזמן 'בין השמשות' הוא שוהה במרחק של יותר מ'תחום שבת' ממקום השביתה, דהיינו, שבין מקומו [ארבע אמותיו, ביתו, או עירו] לבין העירוב יש מרחק של יותר מאלפיים אמה - העירוב אינו חל. ונחלקו הפוסקים בנוגע למקרה שבו הוא שוהה בזמן בין השמשות בתוך ה'תחום' של ביתו

- יש אומרים ש'קונה שביתה' בביתו, כיון שדעתו של אדם היא שאם לא יחול עירובו במקום שבו רצה לקנות שביתה, יקנה שביתה בביתו. ויש אומרים שאם הניח בעצמו את המזון במקום העירוב, אינו קונה שביתה אף בביתו, ועל כן אינו רשאי לצאת ממקומו בשבת. וניתן להקל כדעה הראשונה.

מי ששהה בזמן 'בין השמשות' של כניסת השבת מחוץ ל'תחום' ביתו, והניח את קזון העירוב במרחק של יותר מאלפיים אמה משם - ובאופן זה, כאמור, העירוב אינו חל - אינו רשאי לצאת בשבת ממקום זה שבו הוא שוהה, כיון שגילה דעתו כי רצונו 'לקנות שביתה' במקום אחר, ולכן אינו קונה שביתה אף במקום זה. אולם, יש אומרים שאם הניח את קזון העירוב באמצעות שליח, אזי מכיון שהשליח לא מילא את שליחותו, שהרי הניח את המזון במרחק של יותר מאלפיים אמה, יכול המשלח לטעון "לתקן שלחתיך, ולא לקלקלך"; ואין זה נחשב שגילה דעתו כי רצונו לקנות שביתה במקום שבו הניח שליחו את המזון, וממילא קנה שביתה במקום שבו הוא שוהה בזמן בין השמשות. ובשעת הצורך ניתן להקל כדעה זו.

מי ששלח שני אנשים לעשות עבורו 'עירוב תחומין' באמצעות הנחת קזון שתי סעודות; והאחד הניח את קזון העירוב בדרום (לדוגמה), והשני הניחו בצפון - הריחו נידון ב'חומרות' של שני העירובים; והיינו, שהוא רשאי ללכת רק במקום שבו מותר לו ללכת על פי ה'תחומים' של שני העירובים. ואם שני העירובים רחוקים ממקומו אלפיים אמה - אינו רשאי לצאת ממקומו. וכן הדין במי שעשה שני עירובי תחומין לשני חלקי השבת, דהיינו שהניח עירוב אחד לכיוון אחד, על מנת שיחול בזמן בין השמשות עבור מחציתה הראשונה של השבת, והשני לכיוון אחר, שיחול אף הוא בזמן השמשות, עבור מחציתה השנייה של השבת - שתחומו נידון לחומרא על פי שני העירובים.

[שו"ע תיא, א, משנ"ב א-ג, וביה"ל ד"ה ונשאר; ב"מ דרשו, 1]



כהן שהרג אדם בשגגה - באילו תנאים יכול להמשיך ולברך ברכת כהנים? כהן שמל תינוק ומת - האם הוא כשר לברכת כהנים? ובאילו מקרים ניתן לאפשר לכהן חילוני לברך ברכת כהנים?

בהפטרות השבוע, הפטרת 'חזון', נאמר: "וּבְפָרְשֵׁיכֶם פְּפִיכֶם אֲעֲלִים עֵינֵי מִכֶּם... יְדִיכֶם דָּמִים מְלֹאוֹ", ודרשו חז"ל: כהן שהרג את הנפש לא ישא את כפיו. וכך נפסקה הלכה: כהן שהרג אדם בין במזיד ובין בשוגג - נפסל מלברך ברכת כהנים, אף אם שב בתשובה, כיון שהידים שהרגו אינן ראויות לנשיאת כפים. ויש מתירים אם שב בתשובה; וכך פסק הרמ"א. ויש מתירים לשב בתשובה רק במקרה שהרג בשוגג. ואם הנהרג היה חולה אנוש, או שהכהו מכות מוות אך מת רק לאחר זמן - אם היה זה בשוגג, אינו נפסל מלברך. וכן מי שאנסוהו להרוג - יש אומרים שאינו נפסל. ויש שכתב שדין זה הוא דווקא בהורג אדם מישראל, ויש מי שסובר שהוא הדין בהורג גוי. ואם אין עדים שהרג, אלא זוהי שמועה בלבד,

אין למונעו מלברך, אך כמוכן - אם הוא עצמו יודע שהרג, אינו רשאי לברך. ואם הוא מסופק האם הרג - יש אומרים שנפסל מלברך; אולם, כהן שכול תינוק ומת, כיון שכוונתו לשם מצוה, מסתמכים על ספקות שיש בדבר, ואינו נפסל מלברך. בנוסף לרצח, גם כהן שהמיר את דתו בין במזיד ובין בשוגג - נפסל מלברך ברכת כהנים אף לאחר ששב בתשובה. ויש אומרים שאם שב בתשובה רשאי לשוב ולברך, וכך פסק הרמ"א. וכן אם עובר כל עבירה שהיא 'להכעיס', דהיינו שאינו עושה כן מחמת תאוותו, אלא כמרידה במלכות שמים חלילה, נפסל מלברך. וכהן הרגיל לחלל שבת בפרהסיא, דהיינו בפני עשרה אנשים מישראל, או באופן שידע כי הדבר יתפרסם - נפסל מלברך ברכת כהנים. אך במקרה שקיים חשש כי אם לא יאפשרו לו לברך תִּשְׁתַּכַּח הכהונה ממנו ומזרעו - אין למונעו מלברך, ובפרט אם יש כהנים אחרים בבית הכנסת. וכן כשמחלל שבת מחמת דוחק פרנסה וכדומה, ולא מתוך כפירה - ניתן להקל בתנאים מסוימים שלא למונעו מלברך.

[שו"ע קכח, לה-לו; ס"ק קכט-קלד; וביה"ל ד"ה אפילו בשוגג וד"ה אפילו עשה; ביאורים ומוספים דרשו, 133, 135, 138, 140, 141, 142 ו'148]



כיצד 'מכנינים' את הבגדים לתשעה הימים? האם צריך לפשוט את בגדי השבת מיד במוצאי שבת חזון?



אסור לכבס בגדים או ללבוש בגדים מכובסים בשבוע שחל בו תשעה באב, מלבד בשבת; והאשכנזים מחמירים בכך מראש חודש אב. וכתבו הפוסקים שניתן 'להכין' את הבגדים מראש על ידי לבישתם לזמן מועט, באופן שלא ייחשבו עוד כמכובסים, ונתנו שיעורים שונים לזמן הנדרש - בין חצי שעה ל'כמה שעות'. ונחלקו הפוסקים אם 'הכנה' זו מותרת בשבת חזון, בה מותר ללבוש בגדים מכובסים, ויש שהתירו רק החלפה אחת של הבגדים בלבישת הבוקר. ועוד נחלקו הפוסקים, האם ניקוי כתם בבגד נחשב ככיבוס האסור, ויש שהתיר רק כשהכתם ניכר בבגד. ניקוי בגד בעזרת מטלית לחה מעט אינו נחשב ככיבוס,

אולם 'ניקוי יבש' המצוי במכבסות אסור על אף שהוא נעשה ללא מים. צחצוח נעליים ללא הברקתן אינו נחשב ככיבוס, ויש שהתיר אף את הברקתן, ויש שהתיר זאת רק לכבוד שבת, לאלו הנוהגים ללבוש בגדי שבת.

ובנוסף, מראש חודש אב ועד לאחר תשעה באב אסור ללבוש בגדי שבת; והרמ"א כתב שאסור זה קיים אף בשבת חזון, הסמוכה לתשעה באב, ויש שכתבו שבשבת לובשים בגדי שבת כרגיל, וכן נוהגים כיום ברוב קהילות ישראל, ויש שנהגו ללבוש בגד חול אחד. ולנוהגים ללבושם - יש שהורו שמותר ללבושם בערב שבת בזמן בו רגילים ללבושם תמיד, וכן שאין צורך לפושטם מיד במוצאי השבת, ויש שהורה שאין ללבושם בערב שבת אלא מזמן מנחה קטנה, ויש לפושטם מיד לאחר הבדלה. וכשחלה ברית מילה בתשעת הימים, מותר להורי התינוק, למוהל, לסנדק ולאשה המכניסה את התינוק למקום הברית [קוואטער] ללבוש בגדי שבת, ויש שהתיר גם לאיש המקבל מיד האשה המכניסה, ויש שהתירו זאת לכל הקרובים שאילו חלה הברית ביום אחר היו לובשים בגדי שבת. יש שכתב שגם בחגיגת בר מצוה מותר לחתן המצוות ולהוריו ללבוש בגדי שבת, ויש שהתיר אף להורי ההורים.

[שו"ע תקנא, א רג, משנ"ב ד רי, ושעה"צ ג; בו"מ דרשו, 4, 5, 8, 9 ו'40]

לחיות כמו יהודי

קביעות בלימוד יומיומי ב'משנה ברורה' במסגרת 'הדף היומי בהלכה' - ללמוד לחיות כיהודי אלפי שיעורים מתקיימים מדי יום בפריסה ארצית, לפרטים והצטרפות גש לעמדות 'נדרים פלוס'



דרשו איד

נקודת ציון בדרכה של המהפכה התורנית מבית 'דרשו'



בכל דבר באים לשאול אותם: מה אתה זוכר, איפה נמצא התוספות הזה, מה אומרים הראשונים בסוגיה פלונית. יצא שמם בכל הכולל כ'מארי דכולא' של שלוש ה'בבות', שאפשר לשאול אותם כל שאלה שצריך"

לקראת פתיחת מסכת סנהדרין: שיחה עם הג"ר שמואל ברגמן שליט"א, אחראי 'דרשו' בכולל 'עטרת שלמה' המרכזי במודיעין עילית, על קבוצת העילית של האברכים הלומדים במסגרת תוכנית 'חבורת ש"ס' מבית 'דרשו' - ועל השם שיצא להם בכולל

צוות 'לקראת שבת'

ש"ס' בכולל אברכים אברכים, וכעת, כשלמדנו בפרק 'גט פשוט' את הסוגיות של בחינת השטרות, משמשנו בהן שוב - אף על פי שכבר למדנו אותן בפרק 'המוכר את הספינה'. ותמיד מתגלים עוד גוונים ועוד חידושים: אתה מכיר את עיקרי הדברים, אפילו בהרחבה עם כל שיטות הראשונים, אבל בכל זאת אתה תמיד מוצא עוד יסוד ועוד נקודה שלא למדת קודם. ההיקף הזה נותן הרבה טעם וגישמאק מיוחד במינו".

- מרגישים את זה גם בשאר שעות היום?

"ודאי. אברכים הלומדים ב'חבורת ש"ס' יודעים יותר. בכל דבר באים לשאול אותם: מה אתה זוכר, איפה נמצא התוספות הזה, מה אומרים הראשונים בסוגיה פלונית. יצא שמם בכל הכולל כ'מארי דכולא' של שלוש ה'בבות', שאפשר לשאול אותם כל שאלה שצריך".

- האם התוכנית מתאימה לכל אברך?

"לכל אברך יש את הסדרים שלו, ואיני יכול לזרז את כל העולם להיכנס לזה. אבל מי שרוצה לדעת ולחזור על המסכתות שכבר למד - הרי לומדים בתוכנית בעיקר מסכתות ישיבתיות, וזו הזדמנות נפלאה. ולמסכת סנהדרין יש לי חיבה מיוחדת: למדתי אותה בישיבה גדולה והיה לי בה 'גישמאק' גדול מאוד. וקל וחומר מי שעדיין לא למד אותה - שיקבל מושגים, יתמיד וייקח חלק בעניין הגדול הזה".

- מילה אחת למי שמתלבט אם להצטרף לקראת תחילת המסכת?
"הלימוד הזה מגדל את התלמיד חכם שבך - פרוטה ועוד פרוטה המצטרפות לחשבון גדול".

"החשבון הגדול הזה עומד עתה לפני פרק חדש: בחודש אלול הקרוב יפתחו אלפי הלומדים ב'חבורות ש"ס' ברחבי הארץ את מסכת סנהדרין. מי שמבקש להצטרף לחשבון - זו השעה".

כ-700 אברכים לומדים בכולל 'עטרת שלמה' המרכזי במודיעין עילית, ומאות מהם לומדים ונבחנים בתוכניות 'דרשו' על מסלוליהן ומועדיהן השונים. על כל אלה מופקד הג"ר שמואל ברגמן שליט"א מבחירי האברכים בכולל, המשמש גם כאחראי 'חבורת ש"ס' בכולל - חבורה של עשרות אברכים הלומדים בצוותא חדא בחדא מחתא עם אלפי לומדי 'חבורת ש"ס' מבית 'דרשו' בהיכלי התורה ברחבי הארץ.

- איך נולדה 'חבורת ש"ס' בכולל שלכם?

"זה התחיל בהשגחה מיוחדת: למדנו בכולל את מסכת בבא קמא בדיוק בתקופה שבה יצאה התוכנית לדרך. האברכים ביקשו והשתוקקו - אם כבר לומדים ומעיינים בסוגיות המסכת כל היום, מדוע שלא נשלים את המסכת כולה בצורה הזאת? ב"ה המסגרת ממשיכה יפה מאז ועד היום, וממש רואים על האברכים שהם עושים מזה 'שטייגען'. והגיבוש שלנו הוא סביב הלימוד - יש אברכים שממשיכים יחד לעוד כולל ערב, והחיבור נשמר לא רק בשעת הלימוד עצמה".

- מה נותן הלימוד הזה לאברך שיעיקר יומו מוקדש לעיון מעמיק ויסודי?

"מי שקנה את הרעיון של ההספק יחד עם ההבנה - זוכה לידיעות בהיקף נרחב. מבחינת העיון זה אמנם לא כמו הלימוד של סדר א', אבל זה מכניס הרבה מושגים, וחוזר ומרענן את העמל של שנות הישיבה. זו הרגשה נפלאה.

וכשלומדים כך, עם העיון, מרגישים את מה שאמרו חז"ל על דברי תורה, שאדם ממשמש בהם ומוצא בהם טעם חדש שלא הרגיש קודם לכן. אני עצמי לומד מדי בוקר שעה עם אחראי 'חבורת